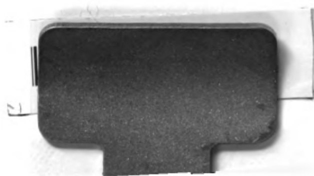
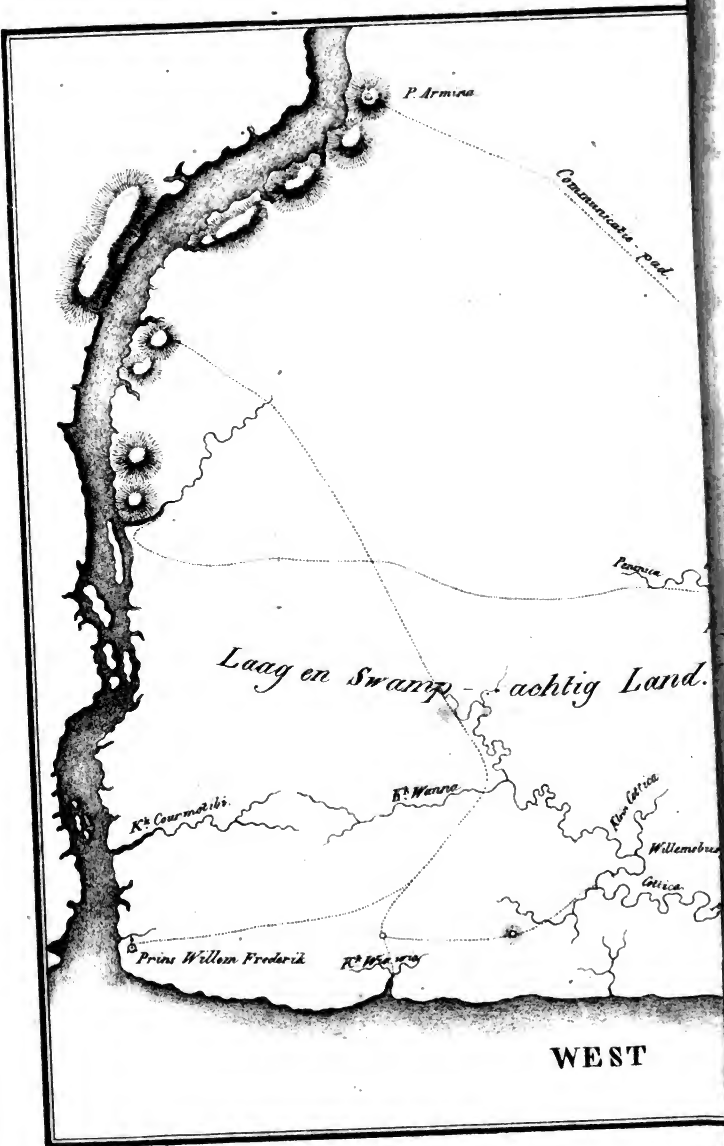
AANTEEKENINGEN, BETREKKELYK DE KOLONIE SURINAME

Evert Ludolph van Heeckeren

P. Armina
Communicatie - pad.
Laag en Swamp-achtig Land.
Kt Wanna
Kt Courmotibi
Klein Cottica
Cottica
Prins Willem Frederik
WEST

AANTEEKENINGEN,

BETREKKELYK

DE

KOLONIE

Suriname.

MET TWEE KAARTJES.

TE ARNHEM,
BY C. A. THIEME, 1826.

AAN DEN LEZER.

Ik acht het noodig, den lezer te onderrigten, dat deze aanteekeningen, *gedurende mijn verblijf in de Kolonie door mij opgesteld, en meestal uit plaatselijke waarnemingen van zelve zijn voortgevloeid. Dit zal misschien veroorzaken, dat dit geschift in sommige opzigten niet zoo duidelijk voor den Nederlandschen als voor den West-Indischen lezer zal zijn, vermits het natuurlijk vele zaken als bekend veronderstelt, welke, zoo als den schrijver bij zijne terugkomst gebleken is, voor den eerstgenoemden waarschijnlijk eenige meerdere ontwikke-*

* ke-

keling zouden noodig gehad hebben. Over het geheel is de Kolonie SURINAME *in het Moederland weinig naar waarde geschat. Alle mogelijke pogingen, tot bevordering van den bloei der Oost-Indische bezittingen aangewend wordende, schijnt de publieke opinie zich naar de opgaande zon te keeren, terwijl de Westersche landen als in den nacht verdwijnen, en luttele belangstelling schijnen in te boezemen. Van hier ook de vrij algemeene onkunde, welke men aangaande den staat der Kolonie aantreft, zoodanig zelfs, dat voorname hoofdzaken, die den aard des lands kenschetsen, of met deszelfs behoud en welvaart in het naauwste verband staan, geheel onbekend zijn, of slechts door een zeer flaauw en onbestemd licht worden ingezien. Zoo zijn de denkbeelden, aangaande de uitgestrektheid dezer bezitting, gelijk mede omtrent de* vegetatie, *welke zoo ongelooflijk rijk en krachtig is, veelal zeer onbepaald; — die, betreffen-*

de

de het klimaat, aller ongunstigst, hoezeer de ondervinding van vele jaren het tegendeel moest hebben bewezen, en aangetoond, dat de groote sterfte meestal aan eene ongebondene levenswijze is toe te schrijven.

Ten aanzien der bevolking heerschen zeer verwarde begrippen, zoo dat de meesten de onderscheiding van Negers, Kleurlingen, Bosch-negers en Indianen, volstrekt niet schijnen te vatten. Aangaande den wezenlijken toestand der slaven en den slavenhandel is het even eens gesteld, gelijk mede ten aanzien van de muntspeciën, of liever het circulerend koloniaal papier, hetwelk, in de plaats van het eigenlijke numerair getreden, in een zoo naauw verband met den welvaart der Kolonie staat. Het finantie-stelsel, hoe belangrijk ook, gelijk mede de wijze van bestuur, de burgerlijke en staatkundige inrigtingen, zijn genoegzaam nog ten eenen male in het duistere voor de meeste onzer landgenooten gebleven, enz. enz. Hoe-

zeer

zeer in deze aanteekeningen veel als bekend verondersteld wordt, moeten dezelve echter over het geheel strekken, om aan eenige dezer aangelegenheden een meerder licht bij te zetten, ten minste er de aandacht op te vestigen. Uit dit oogpunt dit geschrift beschouwende, zal de West-Indische lezer zich aan de velerlei soort van aanmerkingen, die in hetzelve tegen de bestaande orde van zaken in de Kolonie voorkomen, niet ergeren, als genoegzaam kunnende ontdekken, dat de schrijver alleen door eene zuivere bedoeling, om aan deze schoone Nederlandsche bezitting eenig nut, hoe gering dan ook, toe te brengen, is geleid geworden.

De Schryver.

INHOUD.

REGERINGS-REGLEMENT

VOOR DE KOLONIE

SURINAME.

Het is een zonderling, hoezeer niet onverklaarbaar verschijnsel, dat het Regerings-Reglement voor de Kolonie *Suriname*, van den 14. September 1815, in de meeste opzigten van de grondbeginselen afwijkt, volgens de Grondwet, in de Nederlanden algemeen geldende. Terwijl hier toch de wetgevende, regterlijke en uitvoerende magt naauwkeurig van elkander zijn afgescheiden, zoodanig, dat de eene autoriteit niet in de werkzaamheden of regten van de andere vermag te treden, — wordt in het Reglement deze driederlei soort van magt aan een en hetzelfde ligchaam toegekend. Het Hof

 van

van Politie namelijk (bestaande uit negen leden, nevens den Gouverneur-Generaal als President, en den Fiskaal en Controleur-Generaal als adviserende Raden) is bij art. 37, 39, 40, 43, 44, 45 en 47 opgedragen het vaststellen van alle wetgevende bepalingen voor de Kolonie, de uitvoering derzelve en de criminele Justitie. De wetgevende magt, aan hetzelve toegekend, is alleen in zoo verre beperkt, dat in de vergaderingen geene zaken worden in overweging gebragt, dan die, volgens art. 37, door den Gouverneur, den Fiskaal of Controleur zijn voorgedragen, terwijl de aangelegendste onderwerpen nog bovendien de bekrachtiging van Z. M. den Koning behoeven. Het Regterlijk gezag is slechts provisioneel op hetzelve verstrekt; maar deze provisionele staat, thans reeds zoo lang geduurd hebbende, kan men dezelve als gevestigd beschouwen. — Wat het uitvoerende deel van deszelfs attributen betreft: deze magt of dit voorregt schijnt aan sommigen toe, almede zeer bepaald te zijn, vermits, volgens art. 1 des Reglements en art. 4 der Instuctie voor den Raad-Fiskaal, aan dezen en aan den Gouverneur de uitvoerende magt is opgedragen. Maar men be-

bedenke, dat deze schier altijd door tusschenkomst van andere personen, ten aanzien van de uitvoering der wetten, moeten werkzaam zijn, en dat deze personen voor het grootste gedeelte juist weder de leden van het Hof zelve zijn. Tot dat einde is de Kolonie in tien divisien verdeeld, over ieder van welke twee leden van het Hof, onder den naam van Heemraden of Generaals, zijn gesteld, die weder Kapiteins, Luitenants enz. ten hunnen dienste hebben. Van den eenen kant eene militaire inrigting, voor zoo verre dezelve strekt, om de blanke bevolking, zoowel tegen buitenlandsche als binnenlandsche vijanden, te wapenen, — is zij van den anderen kant enkel administratief, in zoo verre de Heemraden en de onder hen gestelde Kapiteins enz. moeten zorg dragen voor de nakoming der wetten. In het Reglement komen de Heemraden niet als zoodanig voor, en zij schijnen zich dus daaruit niet onmiddelijk een wettig bestaan te kunnen toe eigenen. Doch deze geheele instelling is nogtans een noodzakelijk gevolg of uitvloeisel van de magt, aan de leden van het Hof gegeven. Hoe zal hetzelve b. v., volgens art. 45, voor de nakoming der Reglementen

op de kostgronden voor de slaven, hoe voor voor de civiele gebouwen der Kolonie, (art. 44), hoe voor de goede behandeling der slaven (art 46), hoe voor het onderwijs (art. 47), hoe voor de bruggen en wegen enz., enz., (art. 38) zorg dragen, indien er geene commissien voor ieder gedeelte der publieke administratie werden benoemd. Uit de bepalingen der voormelde artikelen zijn derhalve niet slechts de Heemraden voortgevloeid, bestemd om buiten het ressort der stad de wetten te doen uitvoeren, maar ook vele andere commissien, als die van de Houtvesters voor de gemeene weide, die voor de huwelijkszaken, voor de venduën, voor het *collegium medicum*, voor de wees- en curateele-kamer, en meer andere. En deze commissien stelle men zich niet voor, als die, welke de tegenwoordige plaatselijke besturen uit hun midden verkiezen, met oogmerk, om zich te doen voorlichten of adviseren. Want, even gelijk de Heemraden in hunne devisien werkelijk de uitvoerende magt in handen hebben, — zoo bekleeden b. v. de leden van het Hof, die tot Houtvesters gekozen zijn, de plaats van een gemeente-bestuur over *Paramaribo*, belast met het toezigt over het onder-

der-

derhoud der wegen, bruggen, waterleidingen en wat verder tot de politie behoort.

Uit dit een en ander kan gemakkelijk worden opgemaakt, dat de leden van het Hof, die eene wetgevende bepaling hebben gemaakt, dezelve kunnen uitleggen, beperken of uitbreiden, zoo veel zij willen. Want, ofschoon zij volgens, art. 37, 39 en 40, de *Initiative* niet hebben, en, gelijk wij zeiden, daardoor in hun wetgevend vermogen beperkt zijn, — kunnen zij echter bij de uitvoering de bedoelde wijzigingen daaraan geven, zonder hierin gestuit of achterhaald te kunnen worden. Het hooge aanzien, hetwelk zij in de Kolonie genieten, beveiligt hen daarvoor reeds genoegzaam, maar bovendien maken de Divisien of Heemraadschappen, en dus de geheele Kolonie buiten *Paramaribo*, even als een afgezonderd grondgebied uit, waar de Heemraden schier alleen de politie uitoefenen. Slapheid, onverschilligheid, traagheid en eenzijdigheid in de uitvoering moeten van dergelijke inrigtingen het noodzakelijk gevolg zijn. Het zou daarom eene wenschelijke zaak zijn, dat twee of drie onafhankelijke ambtenaren in de divisien met het oppertoezigt der politie waren belast, en dat daarmede de

 Heem-

Heemraden te gelijk van de uitvoering der wetten werden uitgesloten, die zij als leden van het Hof zelve hebben daargesteld.

Voorts zoude een behoorlijk gemeente-bestuur, regtstreeks aan den Gouverneur ondergeschikt, de Houtvesters moeten vervangen. Eene dergelijke instelling zou onder anderen de invoering van een' civilen stand gedogen. Thans bestaat er geene de minste *contrôle* op den staat der bevolking, en al wat men dienaangaande weet, berust op gissing of fautive aangiften der ingezetenen, die, tot ontduiking der belastingen, er steeds belang bij hebben, de waarheid te verdonkeren. — En om al verder het Hof terug te brengen tot hetgeen het wezen moet, namelijk de wetgevende magt *alleen*, zou het regterlijk gezag ook aan hetzelve behooren ontnomen en aan het Hof van civile justitie overgegeven te worden. Men wil beweren, dat het aanzien, hetwelk deszelfs leden, door de vereeniging van die driesoortige magt, over de Negers verkregen hebben, voordeelig is geweest en nog gevorderd wordt voor de algemeene rust. Maar hoe deze meening zich laat overeenbrengen met de ondervinding, dat Administrateuren, die nooit leden van het Hof

wa-

waren, nogtans de beste orde weten te handhaven, is mij niet begrijpelijk. Het komt mij waarschijnelijker voor, dat men deze opeenhooping van magt, waardoor het gezag zich tot eenige weinigen bepaalt, moet zoeken in den oud Hollandschen geest der *Aristocratie*, volgens welke de eerste instellingen der Kolonie zijn gemoduleerd geworden, en die, bij de herkrijging in 1815, op nieuw zijn gewettigd. — Hoe het zij, zoo lang deze opeenhooping van magt voortduurt, mag men vrij alle verbeteringen voor onmogelijk houden, die tegen de vooroordeelen of het belang der Planters, uit het voornaamste deel van welken het Hof van Politie is zamengesteld, inloopen. De wering b. v. van den invoer van Slaven kan nimmer in dezen stand van zaken verwacht worden. Want de leden van het Hof moeten, als een deel der uitvoerende magt, niet alleen tegen den geheimen invoer helpen waken, — maar ook regt spreken over de misdrijven, die uit den slavenhandel voortvloeijen. En door welk eene voorbeeldelooze geregtigheid moet dan niet hetzelve gedreven worden, om regtvaardig te vonnissen in eene zaak, waarin de leden als Planters een zoo overgroot belang hebben.

Men schijnt zich bij de vernieuwing der oude instellingen in 1815 nogtans te hebben voorgesteld, sommige inrigtingen, wetten en gebruiken, die werden gehandhaafd, vervolgens te hervormen of te wijzigen, gelijk ons reeds bleek uit de regterlijke functien, die, wat het criminele regt betreft, volgens art. 43, slechts provisioneel aan de wetgevende magt of het Hof van Politie bleven opgedragen. Omtrent de manier van procederen, bij art. 92 almede slechts provisioneel in kracht gelaten, zou het Hof van civile Justitie uiterlijk binnen den tijd van twee jaren een verbeterd ontwerp, volgens art. 64, indienen. In afwachting waarvan het Hof zelfs, bij art. 76, gemagtigd wordt, om insgelijks provisioneel, onder goedkeuring van den Gouverneur, een Reglement, ter bevordering van eene rigtige en spoedige expeditie van zaken, te mogen maken. Meer andere artikelen zouden tot bewijs kunnen bijgebragt worden, dat het Gouvernement zich werkelijk eene hervorming destijds had voorgenomen, waarvan ongelukkiger wijze tot dus verre niets is geworden. Er kan intusschen geene reden bestaan, waarom de Maatschappelijke instellingen in *Suriname* niet naar de voorschrif-

ten

ten der Grondwet zouden mogen of kunnen hervormd worden, en dat de Nederlander onder het gebied van hetzelfde Gouvernement op de eene plaats van de voorregten verstoken zij, die hij op eene andere geniet en zelfs durft inroepen.

Wij hebben reeds gezien, hoe de ineensmelting van de wetgevende, uitvoerende en regterlijke magt in een ligchaam, tegen den letter en geest der Grondwet aandruischt. Maar vestigen wij ons oog op art. 172 en 173 derzelve, bepalende, dat in alle criminele vonnissen, ten laste van eenen beschuldigden gewezen, de misdaad moet worden uitgedrukt en omschreven, met aanhaling van de artikelen der wet, waarop de uitspraak gegrond is, — en ten aanzien van de civile vonnissen, dat dezelve de gronden moeten inhouden, waarop dezelve zijn gewezen, — dan zullen wij ons niet minder overtuigen, hoe deze heilzame bepalingen in de Kolonie geene kracht van wet schijnen te hebben. Tot bewijs hiervan strekken de navolgende vonnissen, die, met weglating van de namen der partijen, in hun geheel worden medegedeeld.

KOPY.

In Naam des Konings.

Vonnis in zake van . . . . . Raad-Fiskaal *ad interim* der Kolonie *Suriname*, R. O. Impetrant en Eischer in cas Crimineel ter eenre

op ende jegens . . . . . . gedaagde in persoon en verweerder ter andere zijde.

Het Hof gehoord het wederzijdsch gepleidoijeerde, gezien de processale stukken *hinc inde* overgelegd, en gelet op alles, waarop ten deze te letten stond, regt doende, verklaart den gedaagden in persoon en verweerder in deze, ... , oud, volgens zijne opgave, tijdens zijn eerste verhoor . . . . jaren, geboren . . . . . . thans woonachtig . . . . , ... van beroep, schuldig aan Meinëed; verklaart hem te zijn eerloos, en condemneert hem tot eene gevange-

genis binnen de fortresse *Zeelandia*, voor den tijd van twaalf achter een volgende maanden, en tot eene boete van acht duizend guldens Surinaamsch Courant, te beheren twee derde ten behoeve van de armen dezer Kolonie, en een derde ten behoeve van het Officie-Fiskaal; — voorts om aan den persoon van . . . . te vergoeden alle schaden, kosten en intressen, ter zake van den door den gedaagde in persoon en verweerder gedanen, ten processe vermelden, valschen Eed, reeds gehad en geleden en nog te hebben en te lijden, ter taxatie en moderatie van dezen Hove. — Ontzegt den Heer eischer R. O. zijnen meerderen en anderen eisch, tegen den gedaagden in persoon en verweerder gedaan; en condemneert eindelijk den gedaagden in persoon en verweerder in de kosten van den processe, mede ter taxatie en moderatie van dezen Hove.

Aldus gedaan en gearresteerd in onze vergadering binnen *Paramaribo*, den . . . . . 1821, en gepronuntieerd den . . . . . van het jaar 1822 daaraanvolgende.

Ko-

KOPY.

VONNIS.

N°. . . .   A°. . . .

In zake van . . . . . .
als in Huwelijk hebbende
enz. enz.
op en jegens . . . .
gedaagde in conventie en
Eischer in reconventie ter
andere zijde.

Het hof gehoord het gepleidooijeerde aan zijde van de Eischers, en gelet op de absentie en ongereedheid van den gedaagde in conventie en Eischer in reconventie ten pleidooije verleend, alzoo het verzochte verstek van hetzelve alnu op de overgelegde zak met stukken van de Eischers in conventie en verweerder in reconventie regt doende, condemneert den gedaagde in conventie en eischer in reconventie op te leggen en

en te voldoen, de geëischte somma van drie honderd zes en negentig guldens zeven stuivers en acht penningen, ingevolge specifike saldo-rekening, en zulks met de interessen van dien, gerekend ad 8 per cent 's jaars, sedert den dag der Lites contestatie tot de dadelijke voldoening toe, en in reconventie absolveert den gedaagde in conventie en eischers in reconventie, van deze instantie, met condemnatie van dezelve in de kosten dezer processe, zoo op de conventie als reconventie gevallen, competeerende de Praktizijn van den Eischer *qq.* in conventie en verweerder in reconventie, de somma van..... en die van den gedaagde in conventie en eischer in reconventie de somma van.....

Actum *Paramaribo* 1816.

FI-

FINANTIE-WEZEN.

Over het Finantie-wezen in de Kolonie heerscht eene groote duisternis of geheimzinnigheid, zoo dat buiten den Raad Controleur-Generaal, die het hoofd er van is, niemand misschien met deszelfs tegenwoordigen toestand naauwkeurig bekend is. Zoo als het echter overal met dit volslagen gebrek aan publiciteit gelegen is, zoo schijnt het ook hier een' zeer kommerlijken staat der geldmiddelen aan te duiden. Althans men spreekt algemeen in die veronderstelling in de Kolonie; en hoe weinig stelligs aangaande den wezenlijken staat ook geweten wordt, is dit echter zeker, dat de diensten der laatste jaren op verre na nog niet aan-

ge-

gezuiverd, vereffend en verantwoord zijn, en dat de kas in hare betalingen dikwijls zeer achterlijk is. — Hoe het daarmede ook moge wezen, het is onder alle beschaafde natien een algemeen verlangen, door de meeste menschen zelfs levendig uitgedrukt, dat men wete, waarom eene belasting betaald moet worden, en hoedanig het bij zekere *Epoques*, als het eindigen van iederen jaarkring, met de rekening tusschen de inkomsten en het gebruik derzelve, d. i., hoedanig het met het saldo gesteld is. — De weinige Gouvernementen, welke hunne finantieele stelsels op deze liberale beginselen gevestigd hebben, leveren het bewijs op, dat de meest mogelijke publiciteit en eenvoudige inrigtingen de beste steunsels voor een goed Fanantie-wezen zijn. De Kolonie kan onmogelijk eene uitzondering op dezen regel maken; want den belastingschuldige, in alle opzigten in denzelfden stand geplaatst, in welk werelddeel hij zich ook bevinde, moet niet alleen dezelfde regten worden toegekend, maar kan ook volgens geene andere beginselen de goede gezindheden jegens het belang van den staat worden ingeboezemd, dan die overal geldig zijn en met de menschelijke natuur overeenkomen. Dus openbare bekendmaking of opgave van

de

de jaarlijksche behoeften, van de werkelijke inkomsten van iedere belasting in het bijzonder, van het gebruik, het te kort of het overschot, — zullen hier dezelfde werking doen, als in andere landen, van namelijk het vertrouwen en de medewerking der inwoners te winnen, en voorts tot herstel van die gebrekkige inrigtingen te leiden, aan welke meestal oneindig meer de verachterde staat der geldmiddelen is te wijten, dan aan het onvermogen der ingezetenen. Eene jaarlijksche begrooting van vermoedelijke ontvansten en uitgaven, welke thans geheel ontbreekt, zou als eerste middel van verbetering door den Controleur-Generaal in het Hof van Politie ter tafel behooren gebragt te worden, ten einde dáár het vereischte onderzoek te ondergaan en hare bekrachtiging te ontvangen. Aan de bevoegdheid, om de posten van ontvang naauwkeurig te bepalen, is natuurlijk verbonden het regt, om de verantwoording wegens de bestemming der gelden op te nemen, zoodat de jaarlijksche rekeningen insgelijks voor het Hof gebragt en dáár gesloten zouden moeten worden. Eene groote vereenvoudiging zou verder in de wijze van betaling en administratie kunnen worden ingevoerd, als zijnde er thans

thans bijna even zoo veel kantoren, als soorten van belastingen. Deze menigte van kantoren is waarschijnlijk haren oorsprong verschuldigd, aan de gewoonte of de instelling, om ieder voorwerp van uitgaaf uit de daarvoor in het bijzonder bestemde gelden te betalen, even of niet elk afzonderlijk deel der ontvangsten tot een geheel behoorde. En deze gewoonte van afzondering moet mijns inziens weder gezocht worden in het gemis van eene begrooting, als hetwelk men waarschijnlijk zocht aan te vullen, door iedere post van uitgave even als te bepalen, met er een afzonderlijken ontvangst voor aan te wijzen. Hoe dit zij, de kostbaarheid en omslagtigheid, onafscheidelijk aan zoo menigvuldige wijzen van *perceptie* verbonden, zal niemand in twijfel trekken, uit hoofde der meerdere bezoldigingen, beuraux en overstortingen, die alle een bezwaar voor 's lands kas en een beletsel voor de goede administratie uitmaken.

Andere burgerlijke instellingen, als de invoering van de Registers voor den civilen stand en eene betere *contrôle* op den wezenlijken staat der bevolking, zoo als wij reeds in het vorige hoofdstuk hiervan een wenk hebben gegeven, zijn van eene vol-

strekte noodzakelijkheid voor eene behoorlijke inning der Hoofdgelden, alsmede voor het Successieregt, indien men tot deszelfs invoering konde besluiten. Deze belasting zou niet alleen *produktief*, maar ook billijk zijn, alzoo het grootendeels erfenissen betreft, waarop geene rekening is gemaakt geworden, indien dezelve naar de beginselen van onze wet van December 1817 wordt geheven. Zij zou bovendien strekken, om niet alleen de afdoening van vele boedels, welke in *Suriname* jaren lang onder de handen van Executeuren blijven, te bevorderen, — maar zelfs ook, om de verdonkering van veel anderen, uit hoofde van de aangifte, de openlegging, de verantwoording en de betaling van het verschuldigde regt der nalatenschap, waartoe men als dan ten aanzien van de schatkist der Kolonie binnen zekeren bepaalden termijn gehouden zou zijn, voor te komen. — Het patentregt, hetwelk hier niet op de uitoefening der onderscheidene beroepen, bedrijven en handwerken gesteld is, zou mijns inziens eene allerbillijkste belasting zijn en een aanzienlijk *rendement* opleveren. In hetzelve zouden ook de Advokaten, welke hier zulke ongehoorde winsten maken, alsmede de Administrateuren van

plan-

plantagien, begrepen, en deze laatste b. v. naar dezen of dergelijken grondslag daarin aangeslagen kunnen worden:

Voor éène	plantage. . . .	SC.	*f*	50
» » twee	» » » » . . .	» »	.	100
» » drie	» » » » . . .	» »	.	200
» » vier	» » » » . . .	» »	.	300
» » vijf	» » » » . . .	» »	.	400
» » zes	» » » » . . .	» »	.	600
» » zeven	» » » » . . .	» »	.	800
» » acht	» » » » . . .	» »	.	1000
» » negen	» » » » . . .	» »	.	1200
» » tien	» » » » . . .	» »	.	1500
» » elf	» » » » . . .	» »	.	1800
» » twaalf	» » » » . . .	» »	.	2100
» » dertien	» » » » . . .	» »	.	2400
» » veertien	» » » » . . .	» »	.	2800
» » vijftien	» » » » . . .	» »	.	3200
» » zestien	» » » » . . .	» »	.	3600
» » zeventien	» » » » . . .	» »	.	4000

En zoo verder elk der vier eerstvolgende weder met 600 verhoogd enz.

De tien percent enz., welke van het onzuivere provenu door deze Heeren getrokken wordt, is zoo onevenredig aan de moeite en het werk, die er voor gedaan worden, dat men geene belasting voor billijker kan houden,

den, en die daarom ook nimmer tot nadeel van de eigenaren zou mogen uitloopen.

Aan de Hoofdgelden konde eene strekking worden gegeven, om zoo wel de weelde in grootere mate in deze belasting te doen dragen, als om het aantal der veldnegers te vermeerderen. Veel Administrateuren en andere vermogende Planters hebben namelijk eene menigte slaven in hunnen huisselijken dienst, die niet zelden een aantal van vijftig en zestig koppen uitmaakt. Al deze menschen, geen eigenlijk werk voor zich te doen vindende, kunnen voor het grootste gedeelte als voorwerpen van weelde worden aangemerkt, van wier werkelooze handen de Staat hoegenaamd geen nut heeft. Ten einde nu laatstgenoemde daarvan zoo veel mogelijk voordeel te doen trekken, zouden de Hoofdgelden, die thans op eenen gelijken voet van *f* 7 - 10 Sc. per hoofd worden geheven, voor de slaven, tot den huisselijken dienst bestemd, behooren verhoogd te worden. Deze verhooging, opklimmende naar gelang van het grootere getal slaven in deze *cathegorie* vallende, zoude dus het bedoelde tweeledig nut hebben, van eensdeels de kas te stijven, en anderdeels de werkhanden te doen toenemen, daar toch waarschijn-

lijk

lijk veel zich zelven als eigenaren van deze verhooging zouden willen bevrijden, — en anderen als Administrateuren wel verpligt zouden zijn zulks te doen, als zich anderzins over de betaling der verhoogde Hoofdgelden niet kunnende verantwoorden. Dus ook uit dit oogpunt beschouwd, als namelijk geschikt een groot misbruik af te schaffen, door van deze belasting eene *contrôle* op *het gebruik* der Plantage-Negers te maken, zou deze verhooging zich bijzonder aanbevelen. Doch het Ministerie verwachte slechts niet, dat er dergelijke voordragten uit den Hove van politie zullen te voorschijn komen, daar de leden van hetzelve tegenstrijdige belangen hebben. Voorts zou eene betere surveillance op den sluikhandel, voornamelijk met de kleine kustvaartuigen gedreven wordende, den opbrengst der in- en uitgaande regten verbeteren. Tegenwoordig is dezelve opgedragen aan twee ambtenaren *ter recherche*, die aan *Paramaribo* post houden. Dat deze magt, al werden ook de schepen en vaartuigen, zoodra zij op de reede komen ankeren of daar hunne lading ingenomen hebben, naauwkeurig doorzocht en bewaakt (hetgeen thans niet geschiedt) ontoereikend is, om den sluikhandel te beletten, zal wel

 door

door niemand in twijfel worden getrokken; die met de ligging en uitgestrektheid der Kolonie slechts eenigermate bekend is. Intusschen zoude, nevens een grooter aantal beambten en een naauwkeuriger toezigt, vooral aan den mond der voornaamste rivieren en kreken, een aanpeil van impost subjecte goederen bij de neringdoende ingezetenen den sluikhandel merkelijke beletselen in den weg stellen. Wanneer toch de voorhandene belaste waren door behoorlijke kwitantien van betaald regt moesten gedekt zijn, zou men zich natuurlijk vinden aangespoord den geoorloofden handel de voorkeur te geven, ten einde geen gevaar van aanhaling te loopen. De Wijnen, b. v., uit Holland aangevoerd, leveren geene noemenswaardige hoeveelheid op; terwijl meestal de slechtste soorten van *Cajenne*, *Martinique* en elders worden ingebragt, hetwelk natuurlijk zeer ten nadeel der koloniale kas moet verstrekken.

Het is niet te min geenszins te ontkennen, dat de kolonisten, over het geheel genomen, uit dezen sluikhandel zoo van invoer als uitvoer, gelijk dezelve in de Kolonie gedreven wordt, zeer veel voordeelen trekken. Want juist om dat dezelve zoo algemeen is, strekt zij niet

tot

tot verrijking van eenige smokkelaars, maar om den prijs der goederen over het geheel te verminderen, hetwelk, vooral in een land van zulk eene onmatige duurte, eene zaak van geen gering belang is.

Ten einde dus de Kolonie door eene strengere *recherche*, niet van den uitvoer van eenige artikelen naar vreemde landen, noch van den invoer van produkten uit laatstgemelden, die beide thans (met uitzondering der *Noord-Amerikanen*, aan welke de invoer en uitvoer van *eenige objecten* is toegestaan) verboden zijn, te versteken, — zou men insgelijks de schepen van andere natien kunnen toelaten, onder bepaling, dat van dezelve een hooger regt van in- en uitvoer, dan van de eigenlijke vaderlandsche bodems en goederen zoude geheven worden. Het moederland zou bij deze bepaling weinig of wel in het geheel geene schade lijden, alzoo in den tegenwoordigen stand van zaken de sluikhandel, door gebrek aan *surveillance*, gelijk reeds gezegd is, zeer sterk gedreven wordt, en vermits van den anderen kant de bestaande betrekkingen tusschen beide, voornamelijk uit de woonplaats der meeste eigenaren in de Nederlanden voortspruitende, even als het vaste of bepaalde

deel reeds aanwijzen, hetwelk de Kolonie aan het moederland, en het laatste weder aan de Kolonie jaarlijks afzendt, terwijl bovendien het bezwaar van een hooger inkomend regt en lastgeld, op de vreemde goederen en schepen te leggen, de Nederlandsche genoegzaam zou bevoordeelen, om zelfs tegen de wakkerste en ijverigste natien in concurrentie te kunnen treden. — De kolonisten, mits betalende eenig hooger regt, zouden geene reden vinden zich te beklagen, dat voortaan de handel onder die voorwaarde was vrijgesteld; — maar veel eer deze schade dubbeld vergoed mogen achten, als door deze vrijheid van handel in staat gesteld, de voordeeligste markten voor derzelver produkten op te zoeken, en de best mogelijke goederen voor den minsten prijs in te koopen.

Een ander ongeluk voor de Kolonie is de hooge *agio* van den Wisselkoers, tegenwoordig meer dan 200 perCt. bedragende, alsmede het papieren geld. Omtrent de oorzaak van deze *agio* schijnt men het niet eens te wezen, wordende die onder anderen door eenigen aan eene te groote massa van papieren muntspecien toegeschreven, welk gevoelen ons echter het onaannemelijk-

ste

ste voorkomt, als berustende op eene verwarring van denkbeelden aangaande het verschil tusschen Wisselbrieven en het bedoelde hier loopende papieren-geld of de gangbare munt in de Kolonie.

Wanneer men namelijk dat onderscheid tusschen beide in het oog houdt, blijkt daaruit, dat de eestgenoemde schuldvorderingen zijn, welke de koloniale houder van dezelve in het moederland of elders heeft. Door het afgeven van een Wisselbrief wordt dus eene waarde daargesteld, die *overal gangbaar* is, waar het huis, op het welk het papier is getrokken, credit bezit.

Doch daar de Kolonie het grootste gedeelte harer produkten, *wegens het afzijn der meeste eigenaren zonder retouren van belang in natura* overzendt, en zich alzoo ontdoet van eene waarde, zonder eene andere daarvoor in de plaats te krijgen of in het moederland te bezitten; — zoo volgt daaruit, dat het getal der Wisselbrieven, in *Suriname* afgegeven wordende, niet groot kan zijn, als moetende berusten op eene waarde, waarover de kolonist in *Holland* kan beschikken. — Zulks blijkt ook duidelijk aan den hoogen prijs (om de *agio* hier aldus

te noemen) die tot bekoming van Wisselbrieven wordt uitgeloofd.

Er is dus geen te groot aantal van Wisselbrieven in den handel, gelijk door sommigen wordt beweerd, — terwijl veeleer de hooge *agio* tot bewijs geldt, dat de navraag grooter is, dan de hoeveelheid van Wisselbrieven, een geval, dat in alle takken van handel duurte veroorzaakt.

Houdt men nu in het oog, dat het kaartengeld geheel iets anders is, dan Wisselbrieven, eene munt namelijk, welke niet alleen in de Kolonie slechts *gangbaar* is, maar die zich ook daarin van de Wisselbrieven onderscheidt, dat het kaartengeld niet *uit eene elders verkregene schuldvordering of waarde zijn aanwezen ontleent*, maar op hoog gezag, enkel als een middel van handel tusschen de kolonisten is daargesteld, dan zal men gevoelen, dat hetzelve hoegenaamd in den Europischen handel in geene aanmerking kan komen, onverschillig welke waarde men in de Kolonie aan hetzelve hecht.

Deze munt staat alleen voor zóó verre in betrekking met den Wisselkoers, dat dezelve in waarde daalt, naar mate deze hooger wordt, wijl de kooplieden, die hunne goederen met deze duurgekochte Wissels moeten betalen, deze

scha-

schade natuurlijk moeten dekken door hooge prijzen bij den uitslag, zoodat b. v. tegenwoordig drie Surinaamsche guldens in waarde gelijk staan met eenen Nederlandschen gulden. Desgelijks iemand deszelfs Surinaamsch kapitaal willende converteren tegen Wissels op het moederland, zou almede volgens deze verhouding eene veel mindere, dan de nominale waarde van hetzelve ontvangen, en dus in zoo verre den invloed van de *agio* op de muntspecien ondervinden. De mindere waarde der laatstgemelde is dus geene *oorzaak*, maar *gevolg* of het uitwerksel der *agio*.

Het onderzoek der middelen, die tot herstel zouden zijn aan te wenden, ligt buiten het bestek dezer aanteekeningen. Wij willen alleenlijk hierbij aanmerken, dat sommigen den vrijen handel, waarvan hier boven het denkbeeld is bijgebragt, van zoo veel gewigt en invloed op de welvaart en den bloei der Kolonie beschouwen, dat zij het toestaan derzelve voor een der krachtigste middelen doen gelden, waardoor de *agio* aan het dalen zou zijn te brengen. En zoo daartoe eenige opofferingen van het moederland mogten vereischt worden (hetgeen echter nog ver is van bewezen te zijn), dan

dan zou ook in aanmerking behooren te komen, dat hetzelve tot dus verre geenen enkelen last voor de Kolonie heeft te dragen gehad.

Onder het Engelsche bestuur, en ook vroeger, werden de troepes door het Gouvernement betaald, terwijl, de Kolonie aan de Nederlanden terug gegeven zijnde, dezelve sedert 1817 ten laste van de koloniale kas zijn gebragt. Zoo het moederland in aanmerking nam, hoe veel hetzelve er aan gelegen moet zijn de Kolonie te behouden, en onder welke nadeelige omstandigheden, *waarvan het afwezen der eigenaren geene der geringste is*, deze gebukt gaat, — dan zou het zich verpligt gevoelen de landmagt niet *geheel en al* ten laste der koloniale kas te laten, en buitendien nog eene vloot in deze wateren te onderhouden, toereikend, om deze bezittingen tegen buitenlandsche vijanden te beschermen. Maar ver van in eenige lasten te dragen, waarbij hetzelve een zoo onmiddelijk belang heeft, worden er zelfs pensioenen en gratificaten, *ten laste der koloniale kas verleend, om ze in Europa te doen verteeren!*

De Nederlandsche schatkist zou derhalve, tot vergoeding van de sedert 1816 ten las-

laste der Kolonie gebragte posten, als onder anderen ook het traktement des Gouverneurs, dat almede door de Britsche kroon werd betaald, de kosten, welke aan eenig middel tot de blijvende daling der *agio* konden verbonden zijn, op zich behooren te nemen. Deze lastige posten zijn toch in het bijzonder op de verhooging van de *agio* van invloed geweest, in zoo verre er minder Wisselbrieven op het moederland in omloop zijn gebragt. Buitendien zijn de voordeelen, welke hetzelve uit de Kolonie trekt, zoo groot, dat dezelve, als eene der gewigtigste bezittingen van den Staat, wel eenige ondersteuning en opoffering verdiende te ondervinden. — In de laatste drie jaren (om het jongste tijdstip tot voorbeeld te nemen) zijn de volgende produkten (waaronder die van de Nikérie niet zijn begrepen) aangebragt: in 1822,

door 66 Nederlandsche schepen:

Suiker	18,924,267	pd.
Koffij	4,379,321	»
Katoen	1,697,949	»
Kakao	60,683	»

In

In 1823, door 65 Nederlandsche schepen:

Suiker	19,493,979	pd.
Koffij	6,625,895	»
Katoen	1,394,278	»
Kakao	65,023	»

In 1824, door 78 dito Schepen:

Suiker	22,720,653	pd.
Koffij	5,906,131	»
Katoen	1,788,939	»
Kakao	49,870	»

Wanneer men verder daartegen overstelt de voor de planterij benoodigde behoeften, welke voor het grootste gedeelte uit het moederland derwaarts worden gezonden, alsmede de hoeveelheid van levensmiddelen en andere goederen, waarmede deze bodems bij de uitreis worden bevracht, — dan zal men de voordeelen, die de Kolonie aanbrengt, wel niet voor gering houden. De waarde van al deze produkten en goederen, de scheepvaart, die er het gevolg van is, en de velerlei soort van arbeid en handel, waartoe beide aanleiding geven, zijn van te grooten invloed op de belangen van de gansche natie, om ook niet uit dezen hoofde den bijstand van het moederland te mogen inroepen en verwachten in eene zoo gewigtige zaak als die van de *agio*, bij wier da-

daling hetzelve ook in zoo verre belang heeft, dat vele vermogende kolonisten deze slechts inwachten, om hunne *effecten*, die thans geene andere dan plaatselijke waarde hebben, te *realiseren* en naar Europa terug te keeren.

NI-

N I K É R I.

Het is een zonderling verschijnsel, dat er sedert de uitgave van het 7de deel der Bijdragen voor de huishouding van Staat in het oude of oostelijke deel der Kolonie een zoodanige geest van bitterheid tegen de Nikéri bij de meeste kolonisten heerscht, dat men, zonder gevaar van de harstogten op te wekken, met geen lof van dit distrikt kan spreken.

De reden hiervan moet in het verkeerde denkbeeld gezocht worden, dat zij, die den bloei van dezen nieuwen aanleg vooruitzien en hopen, denzelven op den ondergang der oude Kolonie zouden wenschen te bouwen, of deze laatste zoo verarmd en uitgeput rekenen, dat het eene dwaasheid is,

ve-

veel gronden niet reeds lang verlaten te hebben.

Het is waar, dat nieuwe landen, hoedanig die der *Nikéri* zijn, een' oneindig grooteren oogst opleveren, dan die reeds langer in cultuur zijn geweest; welke eerstgemelde nog buitendien het voordeel hebben, van nabij de woningen te zijn gelegen, terwijl in de oudste streken der Kolonie de gronden, wegens uitputting, opvolgelijk reeds zoo verre verlaten en tot cappewerij zijn geworden, dat de cultivatien (inzonderheid is dit met de Koffijplantagien het geval) niet zelden een uur of anderhalf uur van de woonhuizen verwijderd zijn. Doch hoe groote voordeelen nieuwe gronden in dit opzigt ook mogen aanbieden, de meeste oude plantagien zijn toch op verre na niet geheel uitgewerkt, en hebben dus nog achtergronden genoeg, dat het der moeite waardig kan zijn, nieuwe inpolderingen te doen en de woningen dieper in den grond te verplaatsen. Kosten van dezen aard zullen altijd van minder belang zijn, dan de geheel nieuwe aanleg van verkregene Concessien in andere oorden der Kolonie. En de mogelijkheid van zoodanige verplaatsing zal in de meeste gevallen niet in twijfel getrokken worden, als

 men

men in het oog houdt, hoe de eerst uitgegeven loten en dus de oudste effecten, waarvan hier de rede is, van zeer groote uitgestrektheid zijn, soms wel 3000 akkers bevattende, van welke meestal het kleinste deel bebouwd is. Bovendien zijn de suikerplantagien minder voor uitputting vatbaar, kunnende de verlaten stukken, na eenige weinige jaren in cappewérij gelegen te hebben, weder aangebragt worden, terwijl koffijgronden, die verlaten hebben moeten worden, nog voor suiker volkomen goed zijn, gelijk dan ook meestal dit laatste produkt aan de koffij is opgevolgd, zoo de eigenaren vermogend genoeg zijn geweest, de groote kosten, die er voor den aanleg van eene suikerplantage gevorderd worden, goed te maken. Uitgeput en geheel verarmd is, naar ons oordeel, het oude deel der Kolonie dus geenszins.

Men behoeft slechts de beneden *Suriname* en de beneden *Commewijne*, Rivieren, die ongetwijfeld het vroegst zijn bebouwd geweest, op te varen, om zich te overtuigen hoe deze streken nog goede produkten kunnen afwerpen, en dat het geheel nog een tamelijk bloeijend aanzien vertoont.

Wij willen daarom den bloei van *Suri-*

na-

name en dien van de *Nikéri* liever in geen ander licht beschouwen, dan dat bij het aanwezen van beide de Kolonie en het vaderland belang hebben, en dat het laatst bedoelde gedeelte der Kolonie kan aangroeijen en bloeijen, zonder dat het eerste er het minste nadeel door lijdt.

Men gevoelt intusschen wel, dat, zoo de *Nikéri werkelijk* in uitgebreidheid toeneemt, en volgens het eens opgevatte denkbeeld de *ondergang* van *Suriname* daarmede gepaard ging, de hoofdzetel moeijelijk op de tegenwoordige plaats kon blijven, en waarschijnlijk in het westelijk deel der Kolonie zou moeten verplaatst worden. Want de *Nikéri* meer dan dertig zeemijlen van den mond der *Suriname* verwijderd, heeft de natuur als het ware eene scheiding tusschen beide gemaakt. Over zee derwaarts gaande, moeten er twee dagen voor de reis gerekend worden, niettegenstaande het voordeel van den wind en stroom, die men Noord-Oostelijk heeft. Doch de terug-vaart is juist, uit hoofde van het gemis van beide, niet alleen zeer moeijelijk, maar ook niet zelden van zeer langen duur. De binnenlandsche gemeenschap is nog aan meer moeijelijkheden onderhevig, en alleen met

roeivaartuigen uitvoerbaar. Voor zoodanige reis, voor zoo verre het getij zulks toelaat, nacht en dag doorvarende, is ten minste acht dagen noodig, terwijl men in deze onbewoonde streken dan nog verpligt is, om in het bosch te kamperen.

De produkten dus niet dan met groote moeite en kosten naar *Paramaribo* gezonden kunnende worden, varen er eenige schepen op de *Nikéri*, die op de terugreis naar het vaderland dezelve aldaar afhalen. Beide gedeelten, de *Nikéri* en de *Suriname*, door de natuur gescheiden, kunnen dus moeijelijk te zamen onder een en hetzelfde bestuur bestaan. Het is deze waarheid die de voorstanders van de *Nikéri* in zulk een hatelijk licht bij de oude kolonisten doet voorkomen, en het distrikt als een ijverig mededinger, die ten onder moet worden gebragt, doet beschouwen.

Hoezeer dus, zoo als wij straks hebben aangetoond, de oude Kolonie over het geheel genomen wegens uitputting nog niet verlaten behoeft te worden, — heeft toch de *Nikéri* altijd het voordeel van nieuwe en rijke gronden te bezitten, en kan daarom wel eenige eigenaren of nieuwe planters uitlokken zich derwaarts te begeven, wel niet noodzakelijk

ten

ten nadeele van de oude Kolonie; — maar toch tot vermeerdering van aanzien en vermogen van de nieuwe, waardoor de eerste in de schaduw zou worden gesteld. Om nu alle denkbeeld van mededinging af te keeren of uit te roeijen, en van den anderen kant het *Nikéri*-distrikt van eene goede administratie te voorzien, ware het onzes inziens te wenschen, dat er een geheel afzonderlijk bestuur over hetzelve werd ingesteld, om alzoo eene Kolonie op zich zelve uit te maken.

De uitgestrektheid van het land, waartoe het *Nikéri*-distrikt behoort, maakt het reeds tot een zeer belangrijk deel van Nederlandsch *Gujana*, en geschikt om tot eene vierdubbelde vergoeding voor het zoo veel kleinere *Berbice* te strekken. Van de *Copename* tot aan de *Courantijn* zal deze landstreek ten naasten bij 27 uren lengte hebben van het Oosten naar het Westen, op eene breedte, die met geene juistheid te bepalen is, als strekkende in de binnenlanden van *Gujana*, doch op zijn minst gelijk staande met de grenzen van de overige deelen der Kolonie binnenwaarts. Zij zal dus ten naastenbij ⅔ gedeelte van gansch *Suriname* of het tegenwoordig Nederlandsch

Gujana uitmaken. Zij heeft bovendien het voordeel van eene goede en vlak gelegene zeekust, die reeds voor een gedeelte met katoen is bebouwd, gelijk er even min zelfs tot ver in het binnenland bevaarbare rivieren en kreken ontbreken, die een hoofdvereischte der kultuur zijn. De *Nikéri*, de *Mavetakke* en de *Wajombo* hebben overvloedige breedte en diepte, en zelfs op de twee eerstgenoemde varen de koopvaardij-schepen tot meer dan twaalf uren opwaarts, om hout in te nemen, hetwelk de landen aan deze rivieren in menigte van de beste soort opleveren. De planters, met uitzondering van eenige weinige Hollanders, alle Engelschen of Schotten, welke zich de omstandigheden weten ten nutte te maken, werken met voordeel in deze houtgronden en trekken daaruit aanzienlijke winsten. Zelfs alleen het brandhout, dat van hier naar *Barbados* wordt uitgevoerd, moet eene aanzienlijke winst opleveren, terwijl men ook reeds met een voordeel van 50 perCt. eene partij timmerhout naar *Holland* heeft verzonden. De gunstige ligging, uit hoofde van welke het hout, niet gelijk in het oostelijke deel der Kolonie uit de bovenrivieren met ponten moet afgebragt, —

maar

maar integendeel op de plaats zelve bewerkt en van daar kan ingescheept worden, — maakt deze houthandel in de *Nikéri* uit aard der zake voordeeliger.

Voor het overige bestaat de eigenlijke planterij in koffij en suiker; doch vooral in katoen. Van de twee distrikten, waarin de *Nikéri* verdeeld is, heeft het opperdistrikt, als zich geheel langs de zeekust uitstrekkende, alleen katoen, ongerekend de kostgronden, welke, niet lang geleden, meer landwaarts in, gedekt door de zeewinden, zijn aangebragt geworden. Omstreeks tien uren verder westelijk beginnen de katoengronden van het nederdistrikt, welk laatstgenoemde, tot aan den mond van de *Nikéri* voortloopende, zich tot in deze rivier uitstrekt en alzoo als het ware eene landtong, de *Punt* genaamd, in zich sluit, waarop dorpsgewijze verscheidene gebouwen staan en binnen kort nog eenige andere zullen geplaatst worden. In de rivier zijn verschillende plantagien van koffij, en twee van koffij en suiker te zamen aangelegd. Dezelve behooren meest aan de eigenaren der katoengronden in het nederdistrikt aan de kust, en zijn oorspronkelijk voor het grootste gedeelte aangebragt, om kost voor

de negers te hebben. — Sedert heeft men onder de Banannen koffij geplant en zijn het effecten van belang geworden, die reeds aanzienlijke plukken (waarvan straks nader) hebben opgeleverd en die den rugsteun van het distrikt uitmaken, waardoor men hetzelve, bij de gedaalde katoenprijzen, voor behouden kan achten.

Uit zee komende, vertoont zich aan de punt een zeer schilderachtig gezigt. De hier en daar verspreide huizen, waar onder eenige van aanzien, doen onwillekeurig de gedachte aan eene nieuwe schepping oprijzen, die in deze weelderige hemelstreek ongetwijfeld moet gelukken. De bloeijende katoenvelden, die eene vlakke ruimte van eenige uren omtreks innemen, hier en daar afgebroken door groepen van palm- en kokosboomen, en stuitende van achteren tegen een zwaar bosch, het welk even als de schaduw van dit landschap uitmaakt, stellen eene treffende schilderij daar, welke den reizenden vreemdeling bij zijne aankomst in verrukking brengt. — Door deze katoengronden loopen wegen van veertig voeten breedte, wel aangelegd en in den besten staat, om eene even aangename als gemakkelijke gemeenschap te onderhouden. Men

waant

waant zich in *Holland* te zijn, als men te paard of in een rijtuig dit distrikt doorrijdt of zijne vrienden en buren gaat bezoeken. In het oude deel der Kolonie is niets van dezen aard, dat daarmede vergeleken kan worden, te vinden. Het is ook ongetwijfeld het gezondste deel van Nederlansch *Gujana*, als wordende (althans in de strekking van de kust) door een bijna aanhoudenden zeewind de hitte zeer gematigd, en de kwade dampen verdreven. Verzwakte personen in *Suriname* worden dikwijls tot herstelling derwaarts gezonden. Van de militaire bezetting is, in de laatste twee jaren, slechts een man, en deze nog aan eene borstkwaal, die niet tot het klimaat behoort, gestorven.

Het nederdistrikt staat verder onder eenen Landdrost, die geadsisteerd is door een civiel ambtenaar, belast met de geheele administratie, en wiens werkzaamheden dus zeer uiteenloopende en van uitgebreiden aard zijn. De planters maken, onder den naam van Hoofd-ingelanden, eene regtbank uit, kunnende in het lijfstraffelijke vonnissen over alle misdrijven van de slaven, die geene kapitale straf ten gevolge hebben, terwijl deze Hoofd-ingelanden overigens hetzelfde administratief gezag als de Heemraden in de oude Kolonie uitoefenen.

Het opperdistrikt, van minder belang, is onder eenen Ambtenaar, Drost geheten, gesteld. De eerstgemelde geniet een jaarlijksch traktement van . . *f* 10,000 - : - :
De Drost van . . . . . - 3000 - : - :
En de civiele Ambtenaar van - 2000 - : - :
De Posthouder bij de Indianen - 2000 - : - :

SC. *f* 17,000 - : - :

Deze uitgaven, gevoegd bij die van de militaire bezetting van 52 man, waarschijnlijk niet boven de *f* 30,000 SC. zullende beloopen, kunnen gemakkelijk bestreden worden door de volgende inkomsten, als:

Aan Akkergeld ad twee stuivers per akker . . . . *f* 1800 - : - :
Hoofdgeld . . . . - 30,000 - : - :
In- en Uitgaande regten . . - 57,000 - : - :
Andere baten van Zegel, Venduën enz. . . . . - 12,000 - : - :

Te zamen . . . *f* 100,800 - : - :

Ongerekend de betaling van *f* 3000 - : - : voor elke nieuwe concessie en het meerdere akkergeld, gedurende de twee eerste jaren, ad 25 stuiver per akker; waaruit men kan opmaken, dat de *Nikéri* geen lastpost voor de koloniale kas is.

De militaire bezetting bestaat thans in het op-

opperdistrikt slechts uit een post van 12 man, en in het andere uit een veertigtal manschappen. — Het is te verwonderen, dat men slechts alleen eene militaire caserne hier vindt, maar hoegenaamd geene de minste versterking; niet alleen voor buitenlandsche, maar bijzonderlijk voor binnenlandsche vijanden. Gelijk er in 1821 een opstand onder de negers van eenige plantagien heeft plaats gehad, behoorde er ten minste eene sterkte te zijn, waarop men zich terugtrekken en ter verdediging kon verzamelen, terwijl thans niets van dien aard gevonden wordt, en men zelfs aan de genade van den eersten Zeeroover, die eene plundering in den zin heeft, is blootgesteld.

Een gebrek van eenen anderen aard baart hier eene merkelijke verlegenheid en stremming in de dagelijksche handelingen der ingezetenen; ik bedoel een volslagen gebrek aan muntspecien. Men betaalt zich wederkeerig of liever vereffent de schulden door tegenrekeningen, waarin, zoo als zulks een natuurlijk gevolg van deze handelwijze is, dikwijls vijf, zes, ja meer personen betrokken zijn; — of er worden zoogenaamde *Goedjes* of Schulbriefjes afgegeven, die dan toch ook weder door tegenschulden te niet

ge-

gedaan moeten worden. Welke middelen tot wegneming van dit kwaad voor het tegenwoordige zouden behooren aangewend te worden, wil ik niet beoordeelen. Het zij genoeg hier alleenlijk aan te merken, dat er reeds eenige vergeefsche pogingen zijn in het werk gesteld, om door tusschenkomst van het koloniaal Gouvernement gebroken geld of kleine munt in te voeren; terwijl echter, in plaats van in dit gebrek eenigzins te voorzien, de beambten en het garnizoen zelfs grootendeels in obligatien schijnen voldaan te worden. Met de uitbreiding van het distrikt en de meerdere verscheidenheid van stand, beroep en arbeid zal zich vervolgens dit gebrek van zelve herstellen.

Een grooter aantal van bezoldigde ambtenaren, vereenigd met de meerdere produktie van eigen vruchten, waarover de beschikking vrij staat, moet ten gevolge hebben, dat daar eindelijk zoo veel muntspecien zullen heen vloeijen en in omloop blijven, als met de behoefte van hetzelve overeenkomstig is.

In elk van de beide distrikten beloopt het getal slaven 2000, dus in het geheel *vier* duizend, verdeeld over een vijftigtal plantagien,

gien, onder welke laatste zich echter eenige bevinden, die nog slechts voor een klein gedeelte zijn ingepolderd. Ik moet bekennen schier in de geheele Kolonie geene negers gezien te hebben, welke meer blijken droegen van goed doorvoed te zijn, en die meer ontheven waren van hunne gewone zeren en ongemakken. De overvloed van kost, die althans het nederdistrict tegenwoordig bezit, alsmede de bijzondere gunstige luchtsgesteldheid moeten natuurlijk op de gezondheid en het uiterlijk aanzien der negers invloed hebben. Of echter de slavenbevolking, gelijk zoo stellig in het aangehaalde werk van den Graaf VAN HOGENDORP wordt beweerd, toeneemt, terwijl het verlies in de oude Kolonie op 5 perCt. wordt gerekend, is moeijelijk te bepalen, daar men, bij gebrek van behoorlijke Registers, betreffende de geboorte, den dood, en het werkelijk aanwezig getal van slaven, die in de geheele Kolonie niet gehouden worden, zich blootelijk op de opgave van den planter, zonder eenig middel van contrôle, moet verlaten.

Intusschen wordt den neger, zoo als het mij is voorgekomen, zwaarder of liever grooter werk, dan in *Suriname* opgelegd,

en

en zelfs worden de zondagen op de meeste plantagien niet eens vrijgegeven. Ook is de *Nikéri*-planter een strenger meester over zijne slaven, dan de oude kolonisten over het geheel genomen, gelijk het hier eene overbekende zaak is, dat de Engelschen wegens het luimige van hunnen aard en de ongelijkmatigheid in hun gedrag jegens de negers, veel harder in hunne strafoefeningen zijn, dan de Hollanders, die, met beleid en volgens vaste beginselen handelende, niet genoodzaakt worden, de ontijdige goedheid of gemeenzaamheid, waarvoor de neger niet bestand is, en waarvan hij misbruik maakt, even als door zweepslagen terug te nemen.

Men ontwaart hier spoedig in een land te zijn, waar de rijkdom of de overwinst nog niet verkregen is, maar nog moet behaald worden. Zoo weinig mogelijk huisslaven of van die verdere bevoorregte leegloopers, welke men in de oude Kolonie op de plantagien onder den naam van Jager- of Visscherneger enz., aantreft, worden hier gevonden, blijvende slechts zoo veel van de slavenmagt uit het veld terug, als uiterlijk voor den huishoudelijken dienst noodig is. — Eenige weinige goede en fraai gebouwde woonhuizen begint men reeds te ontdekken. Doch

over

over het geheel zijn dezelve nog zeer eenvoudig en het kenmerk dragende, dat het den eigenaar om de vruchten van den grond en niet om eene gemakkelijke woning te doen is. Ook in den aanleg van de kultures ziet men hetzelfde doorstralen. Want, terwijl men in de oude Kolonie, bij het aanbrengen van een stuk grond, zeer breede net uitgestoken lostrensen en dammen met groote steenen sluizen ontwaart, — de opruiming van het omgehakte bosch naar het midden van de bedden, en het schoonmaken of reinigen van den grond vóór het planten van de Banannen en daarna van de Koffij, wegens de Hollandsche naauwkeurigheid en fraaiheid van het werk bewondert; — ontdekt men hier, om het zoo eens te noemen, geen overdaad in den arbeid, als b. v. houten kokers of holle boomen voor de waterlozing, met eene zich zelve openende en sluitende deur voorzien, — de neergehakte boomen liggende, zoo als zij gevallen zijn, slechts hier en daar, wáár de trensen voor het maken der bedden dit vorderen, een weinig ter zijde gelegd, en de Banannen in deze halve wildernis zonder uitstel ten spoedigste geplant. De groote kracht van ontbinding in deze gewesten, doet de boomen

en

en hunne wortels, in twee jaren genoegzaam geheel verteeren. Doch middelerwijl zijn de Banannen niet alleen reeds volwassen geworden, maar beginnen ook reeds de koffijboomen het hoofd te verheffen, welke, na dat de eerstgemelde planten zes maanden oud waren, achter en tusschen de gevelde boomen, waar de plaats het toelaat, zijn gepoot geworden. Hetzelfde beginsel, dat tot dezen eenvoudigen en min kostbaren aanleg beweegt, laat zich ook in het bewerken van het timmerhout, alsmede in het bakken van steenen door eigen negers bespeuren, zoodat langs dezen weg het meest mogelijke voordeel van dezelve getrokken wordt, en de planter in schier al zijne behoeften op de plaats zelve kan voorzien. In dit gansche beleid ziet men het juiste onderscheid tusschen een eigenaar en administrateur. De eerste zijne uiterste pogingen aanwendende, om van alles voordeel te trekken, en zoo spoedig mogelijk vruchten te plukken, — de andere te vrede, als hij de zaken slechts gaande houdt of in denzelfden stand doet blijven, en minder bekommerd, om door een dagelijksch toezigt of aanhoudende inspanning de opbrengst van den grond te vermeerderen.

In *Suriname* wordt algemeen beweerd, dat

dat men denzelfden neger niet op koffij en suiker te gelijk kan gebruiken, terwijl in de *Nikeri*, volgens hetgeen in de Engelsche Kolonien bestaat, de plantagien, waarop suiker verbouwd wordt (die echter nog slechts een tweetal uitmaken), tevens voor koffij zijn aangelegd.

De suiker is hier van een ondergeschikt belang, hebbende b. v. de Heer BALFOURT, welke reeds, tot een voorbeeld voor allen, deszelfs geheele lot van *vijf honderd* akkers sedert 1809 in bewerking heeft gebragt, vier honderd akkers met koffij en honderd met suikerriet beplant. Deze kundige planter schijnt zich, in tegenspraak met de boven vermelde leer, zeer wel bij die vereeniging van deze twee-soortige produkten te vinden.

Een gebouw van 230 voeten lengte en 42 voeten breedte, hetwelk men op deszelfs plantage *Waterlo* aantreft, dient niet alleen voor de geheele fabriekmatige bewerking van de suiker met den aankleve van dien, maar ook voor de bearbeiding, de zoldering en de bewaring van de koffij. In dit eene gebouw alles zamenvattende, waartoe anders zoo vele onderscheidene inrigtingen gevorderd worden, moet wel uit den aard der zake

deze vereeniging voordeelig en min kostbaar zijn, op welke groote schaal de aanleg dan ook mag geschied wezen. Hij is bovendien van voornemen, om aan den stoomketel, welke op den suikermolen werkt, een koffijmolen aan te brengen; welk tweeledig gebruik het voordeel van de aanplanting en van de bewerking der beide produkten te zamen nog duidelijker maakt. Als men in het oog houdt, dat nog slechts sedert *twintig* jaren dit distrikt onder de Engelsche Regering meestal door planters uit het nabij gelegen *Barbice* is aangelegd geworden, moet het in der daad verwondering wekken, dat men hier zulke inrigtingen aantreft, welke te vergeefs in de oude Kolonie zullen gezocht worden. Bij den aanvang van eenige kultuur, wordt dezelve intusschen zelden op zoodanige schaal aangelegd; want het kleine heeft hier ook meestal het grootere voortgebragt.

Na dat de loten, die elk 500 akkers of 250 Rijnlandsche morgens inhouden, zijn verkregen, begint de planter gewoonlijk met *zes*, *acht* of meer negers een zeker aantal van b. v. 20 of 25 akkers in polder te leggen, het hout te vellen, katoen (zoo het aan de kust is) of kost te planten enz. Deze

ze inpoldering geeft reeds eene meerdere waarde aan het lot, en stelt den planter in staat om eenige gelden te negotieeren, die tot het beloop van $\frac{5}{8}$ van de waarde geschoten worden. Zoo kan hij telkens door vermeerdering van zijne grondwaarde, deszelfs slavenmagt vergrooten en trapsgewijze zijn vermogen uitbreiden.

Men houdt deze wijze van doen voor beter, dan dat de aanleg met eene groote magt slaven worde begonnen, vermits men in dat geval gevaar loopt, vele negers aan de *jas* of andere ziekten, die de meeste Afrikanen bij hunne aankomst te wachten staan, zoo niet te verliezen, dan toch werkeloos te moeten laten, — als ook om dat hun het werk ongewoon en onbekend is, en het koopen van kost voor eene groote slavenmagt eene zeer kostbare uitgave is, waartoe men toch gedurende de twee eerste jaren verpligt zou zijn.

De grond is in deze gewesten zoo ongemeen vruchtbaar, dat er eene menigte voorbeelden van menschen in de West-Indien aan te wijzen is, die, schier zonder eenig vermogen, de planterij in het klein begonnen hebbende, door vlijt, overleg en matigheid, in korte jaren groote schatten gewonnen hebben,

ben, ja zelfs de stam van aanzienlijke geslachten daardoor zijn geworden. Doch evenmin als in *Europa* verbeelde men zich, dat de welvaart den mensch hier zonder arbeid toevloeit. De vruchten zijn alleen rijker en menigvuldiger, die van denzelven geplukt worden, en de *Nikéri* onderscheidt zich in dit opzigt ten uitersten voordeelig. Zoo geeft hier de katoenstruik zes maanden, na dat dezelve gepoot is, en terwijl het gevelde hout nog in menigte op den akker verspreid ligt, deszelfs eerste pluk. Bij eenen voordeeligen oogst wordt er een en een halve baal katoen, of 450 ponden per akker gerekend, ten naasten bij de helft meer, dan de meeste katoengronden in de oude Kolonie geven. In 1820 heeft een der meestgeachte planters van 500 akkers 750 balen katoen geplukt, die tegen eenen gulden Holl. het pond, zoo als de prijs destijds was, zijn verkocht geworden. Van drie koffijplantagien in de rivier, heeft de een van 28,000 boomen 48,000 ponden geplukt, de ander van 90,000 boomen 95,000 ponden, en de derde van 75,000 boomen 120,000 ponden, terwijl in *Suriname* een half of een kwart pond door elkander per boom wordt gerekend. Deze vruchtbaarheid is zeker-

ker-

kerlijk niet het uitsluitend deel der *Nikéri*, want zij heeft dezelve met de meeste lage landen aan de kust en langs de rivieren gemeen, volgens kennelijke teekenen door aanspoeling uit de zee aangewonnen, en over het geheel uit een blaauwachtige klei, met eene dikke laag van zeer vruchtbare veenaarde bedekt, te zamengesteld. De Saramakka levert hiervan een duidelijk bewijs op, als hebbende deze rivier, welke nog eerst sedert ruim dertig jaren is beginnen bebouwd te worden, tot dus verre altijd oneindig grootere plukken opgeleverd, dan de oude bewerkte gronden. Doch deze bekende gesteldheid van den grond is dan ook een bewijs voor de waarheid van de voordeelige opgave, aangaande de produktie der *Nikéri* landen, niet tegenstaande de kolonisten van *Suriname* aan den voorspoed en opkomst van dit distrikt geen geloof willen slaan, steeds bewerende, dat deze ondernemingen moeten te niet loopen.

Deze meening is ontleend uit de zware Hijpotheken, welke op de meeste katoen gronden gevestigd zijn, en ongetwijfeld ook bij de daling der prijzen drukkende zijn geworden. Maar behalve, dat er eenige Effecten altijd geheel en al onbezwaard zijn

 ge-

geweest, en andere slechts voor een klein gedeelte, — zoo is het zeker, dat er eenige gronden zich reeds volkomen vrij gemaakt hebben en afschepen kunnen met wien en waarheen zij goedvinden.

Bovendien hoort men dan tot bewijs van dit voorspelde verloop van zaken aanvoeren, dat er eenige plantagien reeds onder sekwestratie en executie zouden zijn gebragt. Met enkele effecten is dit ook werkelijk het geval geweest, of zal het nog worden. Doch de redenen meer van nabij kennende, welke daartoe aanleiding hebben gegeven, valt het besluit ligtelijk op te maken, dat namelijk de teruggang van enkele plantagien geen bewijs tegen de onderneming in het algemeen oplevert, noch ook tegen de deugdzaamheid van den grond, maar hoofdzakelijk in de bijzondere gesteldheid der menschen, of de omstandigheden moet gezocht worden. Hoe vele plantagien zijn er niet in de oude Kolonie sedert haar aanwezen voor schuld verkocht, en hoe vele ondergaan nog dagelijks hetzelfde lot, — terwijl echter niemand het bestaan der Kolonie daarom in de waagschaal meent gesteld te zien! Hoe groot is niet de som der Hijphotheken, door sommigen op 80 millioenen begroot, welke in het oude of oostelijke deel der Kolonie ge-

ves-

vestigd zijn ; en terwijl die plantagien, daarmede belast, onder beheer van Administrateuren zijn gesteld, die, *op zijn best genomen, eens in het jaar* dezelve komen nazien of *bezoeken*, en zeker wel van 15 tot 20 perCt. van de bruto inkomsten kunnen gerekend worden te trekken, — wordt in de *Nikéri* de arbeid, nevens alle werkzaamheden, door den *eigenaar dagelijks* zelven bestuurd. Elk, die onbevooroordeeld op dezen stand van zaken wil acht geven, moet, mijns inziens, van zelf tot het zeer eenvoudig en natuurlijk besluit gebragt worden, dat, zoo het oostelijke deel der Kolonie tot dus verre altijd produktif is gebleven, en de schulden heeft kunnen dragen, — het westelijke deel zulks zoo veel te meer zal kunnen, naar mate de omstandigheden, uit hoofde van de tegenwoordigheid der eigenaren, meer voordeelig voor hetzelve zijn. Het ware intusschen te wenschen, dat er buiten het huis van Colin Campbell Dent *en Comp.*, dat thans eene voor de *Nikéri* nadeelige monopolie kan handhaven, nog andere huizen besloten aan de planters gelden op te schieten. Hoe meer dit distrikt in deszelfs waarde zal gekend worden, des te meer vertrouwen zullen de Europische kapitalis-

ten in hetzelve stellen en beginnen te begrijpen, dat deze nieuwe gronden, door den eigenaar zelven aangebragt, den zekersten waarborg moeten opleveren. Uit hoofde van deszelfs ligging heeft de Nikéri, wat het voorname gedeelte er van uitmaakt het nederdistrikt namelijk, nog een voordeel van belang zoo voor den planter, als voor de schepen; ik bedoel, dat alle plantagien, in tegenstelling van de *Saramakka*, in een kort bestek bij elkander zijn gelegen, hetwelk de inlading en de aflevering minder kostbaar moet maken, en zulks te meer, daar de schepen tot zeer ver naar boven voor de landingsplaatsen in het midden der rivier kunnen opkomen. Voor den mond wordt op eenigen afstand in zee eene bank en ondiepten van zachte modder gevonden. Doch met springvloed kunnen de schepen er zonder moeijelijkheid over. Er zijn baken in zee gesteld tot aanwijzing van dencours, dien men tusschen die banken, op een van welke de twee met hoog water eene sterke branding loopt, houden moet. De diepte is eigenlijk tot eene smalle geul bepaald, die door den sterken rivierstroom in den regentijd schijnt gevormd te worden. Zoo om deze reden, als om de herkenning van de kust is het voor

el-

elken schipper, voor het eerst derwaarts zeilende, raadzaam eenen kundigen loots aan boord te nemen; want ook de Courantijn, die met gevaarlijke zandbanken bezet is, heeft haar breeden mond in de nabijheid van de *Nikéri* en dient zorgvuldig gemeden te worden, gelijk er reeds meermalen bij vergis of onkunde, schepen in zijn vervallen en vast geraakt.

Het *Nikéri* distrikt, dat uit hoofde van deszelfs Britsche bevolking eerder aan *Engeland*, dan aan *Nederland* schijnt te behooren, zou ook om die reden in geval eener vredebreuk niet onwaarschijnlijk het eerste in 's vijands handen vallen, en naar alle vermoeden niet ligtelijk terug gegeven worden. Bij zoodanigen afstand zou men reeds vooraf de *Saramakka* of de *Copename* als grensscheiding kunnen aanwijzen, met welke echter Nederlandsch *Gujana* tot op de helft van deszelfs tegenwoordige grootte zou terug gebragt worden. Het belang dezer bezitting, die in waarheid niet gering is, doet bij iederen onbevooroordeelden den wensch ontstaan, dat het Gouvernement zoo in Nederland als in de Kolonie, deze nieuwe volkplanting niet uit het oog verlieze, en dezelve, zoo veel de aard der zake mede-

 brengt,

brengt, (om het zoo te noemen) tracht te hollandiseren. De tegenwoordige Gouverneur der Kolonie, hoewel sedert het begin van 1822 zich hier bevindende, heeft nog niet eenmaal de *Nikéri* bezocht. Intusschen zou de afgelegenheid van het distrikt, waardoor het zich als 't ware in eene zekere soort van onafhankelijkheid en buiten surveillance vindt geplaatst, de tegenwoordigheid van het hoofd der Kolonie, mijns erachtens, zeer nookzakelijk maken, om met eigen oogen kennis van zaken te bekomen. Ook de nieuwheid der huishoudelijke inrigtingen, waardoor derzelver werking en loop nog gedurig schijnen gestremd of verhinderd te worden, — mitsgaders het meer eenhoofdige bestuur, hetwelk daar nog plaats vindt, als mede de bijzondere belangen der planters, — dit alles zou zoodanig bezoek, van tijd tot tijd herhaald, hoogst wenschelijk en nuttig doen zijn. Doch hoe het daarmede moge uitvallen, — het is te hopen, dat de Nederlander, hetzij in de Kolonie of in het Vaderland, dit westelijk gedeelte derzelve leere kennen en niet langer de voordeelen bijna uitsluitend aan de Engelschen afsta.

Gelijk zich thans eenige kleine planters

in

in de *Nikéri*-rivier bevinden, welke met een zestal negers werken en overigens de Indianen, welke hier menigvuldiger dan elders zijn, weten te gebruiken, zouden desgelijks kleurlingen, die over het geheel minder behoeften hebben, alsmede Directeuren van plantagien, welke eenige overwinst hadden gemaakt, met voordeel zich in deze streken kunnen vestigen. En deze of dergelijke personen zouden zich ook daartoe gewis aangespoord gevoelen, zoo slechts de bestaande vooroordeelen werden weggenomen, en de staat van het land, zoo bijzonder rijk in de voortreffelijkste houtsoorten, die even als eene rente zonder kapitaal opleveren, beter gekend ware. — Welke partij er van de Indiaansche volksstammen te trekken zou zijn, laat zich moeijelijk vooraf bepalen. Doch dit is zeker, dat zij voor drie onderscheidene Engelschen tegen betaling van bont, ijzerwerk, kruid, lood enz., in het hout werken. Zij zijn echter, volgens hetgeen ik vernam, ongestadig in den arbeid, en houden zich ook hierin aan de onbeperkste vrijheid, zoo dat zij dikwijls zich weken lang verwijderen en met jagen en visschen of hunne vermakelijkheden bezig zijn. Maar van den anderen kant toont het

voor-

voorbeeld, door het koloniaal Gouvernement gegeven, dat men toch meer *bestendig* zich deze Indianen ten nutte kan maken. Het heeft namelijk eenige van dezelve, behoorende tot den stam der *Arrauwen*, sedert ruim een jaar (in 1825) in dienst genomen, voornamelijk tot opsporing van de weggeloopen slaven, waarin zij geleid worden door een kleurling, welke reeds eenige jaren onder hen was woonachtig geweest en thans als posthouder op de daartoe aangelegde post in de *Nikéri* even beneden de *Maretakke* zich bevindt.

Hoe meer men deze natuurmenschen aan zich zal weten te verbinden, des te meer zij zich aan eene bepaalde plaats zullen boeijen, — des te grooter de geschiktheid zal worden, om door meerdere kennis hunner zeden, en misschen ook door eenige ontwikkeling van hunne zedelijke vermogens, partij van dezelve te trekken. Gelijk de blanke zich thans meestal eene Mulattin tot huishoudster kiest, — kan hij zich ook met eene Indiaansche vrouw verbinden, zoo als ik er op de laatste Cultivatie ongeveer 20 uren boven den mond, in de rivier de *Nikéri*, een voorbeeld van heb gezien; en zoo men slechts in de nabuurschap van een Indi-

aansch

aansch dorp gevestigd, en eerst met deszelfs bewoners is bevriend geworden, zal de Indiaansche vrouw zich ook zeker van de gezette bijwoning met den blanke niet afkeerig betoonen. Deze verbintenis had de zoo even bedoelde invloed reeds in zekere mate gehad en eene geheele verzwagering te weeg gebragt.

De bezwaren, die de verkrijging van nieuwe gronden of loten in den weg staan, zijn meer in den omslag en de formaliteiten, het verzoek vergezellende, gelegen, dan wel in de som, daarvoor gevorderd. Opkoopingen of liever toeëigeningen van groote uitgestrektheden lands, waarmede speculanten hun voordeel beoogden, door ze voor hooge prijzen te verkoopen, gelijk er werkelijk voor één lot *f* 36000-:-: H. C. is betaald, — hebben aanleiding gegeven, tot Z. M. besluit van den 20 December 1820, bepalende, dat door tusschenkomst van den Gouverneur, de concessie onder anderen op de volgende voorwaarden kan verkregen worden.

1°. Dat voor ieder lot eene som van *f* 3000-:-: SC. in de koloniale kas gestort moet worden, in drie termijnen te betalen, ⅓ bij het uitreiken der warande, en ⅔ op onderscheidene tijden uit de eerste plukken.

2°.

2°. Dat de eigenaar van reeds gekultiveerde gronden op de naast aangrenzende loten, bij gelijke aanvrage, preferent is, mits een genoegzaam vermogen of krediet bezittende.

3°. Dat insgelijks de ingezetenen boven vreemden in het toestaan der loten preferent zullen zijn, wordende dezelve echter in geen geval aan zoodanigen afgestaan, die, hoezeer vermogend, niet voornemens zijn, dezelve te kultiveren, maar er speculatie mede te drijven.

4°. Dat drie jaren, na dat de grondbrief is uitgereikt, twee jaren lang 25 stv. per akker moet betaald worden, en vervolgens twee stuivers, het zij ontgonnen of niet.

5°. Dat de eigenaar verpligt is, twee jaren na de uitgifte van den grondbrief, het lot gedeeltelijk in kultuur te brengen, en daarop ten minsten *zes* stuks slaven te plaatsen, die aldaar hun vast verblijf houden, — en dit alles onder verbeurte van den grond, of van andere daarbij bepaalde straffen.

Hoe billijk deze bepalingen ook zijn, vooral

al uit aanmerking van het vroegere misbruik, dat van de verkregene concessien gemaakt is, zoo moeten dezelve in de toepassing toch geen hinder of vertraging aan de kultuur toebrengen, zal aan Zr. Ms. oogmerk voldaan worden. Intusschen zouden op aanvragen, reeds vóór twee jaren ingediend, nog geen appointement zijn ingekomen. Wanneer het waarheid zij, waaraan ik geene reden heb om te twijfelen, is het te hopen, dat men, door meerdere belangstelling in de aangelegenheden van het distrikt, ten minste de kultuur van hetzelve door zulke eene onbegrijpelijke traagheid niet zal *tegenwerken*, in plaats van dezelve te bevorderen.

SARAMAKKA.

Deze rivier, sedert ruim dertig jaren voor het eerst bebouwd geworden, telt nog zeer weinig plantagien. In de beneden-*Saramakka*, van *Kent* af bij den mond der rivier gelegen, tot aan *Hamburg*, ongeveer een afstand van twaalf uren, worden de boschrijke oevers, hier en daar slechts door enkele gekultiveerde gronden afgebroken, die in de boven-*Saramakka*, waar meestal het hout gewerkt wordt, nog zeldzamer worden. De voorname reden hiervan is hoofdzakelijk aan den min bevaarbaren staat van het kanaal van *Wanika* toe te schrijven, door hetwelk de *Saramakka* met de stad *Paramaribo* gemeenschap heeft. De natuurlijke kreek van *Wanika*, die in de

Sa-

Saramakka loopt, zal ongeveer twee uren lang zijn, en het kanaal, dat men van de kreek af naar de *Suriname* voor de gemeenschap tusschen beide rivieren gedolven heeft, zal eene lengte van vier uren hebben. Hetzelve zal over het geheel van 30 tot 35 voeten breed zijn. Op zulk een gering oppervlak moest de diepte natuurlijk gering en de helling van de oevers te scherp worden, die bovendien aan de beneden zijde door de natuur verheven zijn, en hooger door de opwerping van de uitgegraven aarde het zijn geworden. Het kanaal met verschillende hoeken of bogten gedolven zijnde, wordt de vrije loopt of schuring van het water belemmerd en de bodem aanhoudend door het neerzakken van den modder verhoogd. Dit zoo wel, als het invallen van de steile oevers, gelijk mede het opruimen van boomen, maakt een jaarlijksche arbeid van zoogenaamde commando negers noodig, ten einde het kanaal bevaarbaar te houden. Intusschen kan hetzelve niet dan met springvloed bevaren worden, en de geringe breedte veroorzaakt dan nog niet zelden, dat de vaartuigen niet voor elkander kunnen wijken en vast blijven zitten.

Door de ingelanden zijn reeds herhaalde ver-

verzoeken ingeleverd, om het kanaal te verbeteren. Zelfs is bij dezelve besloten en door het Gouvernement goedgekeurd, om gedurende de twee eerste jaren na de uitgifte der gronden, 25 stuivers tot dat einde per akker te betalen. Deze gelden zijn ook ingevorderd, terwijl echter aan het kanaal niet anders gewerkt is, dan door de geforceerde commando negers van de daartoe opgeroepene ingelanden, zonder dat deze echter daarvoor eenige betaling hebben ontvangen. Niet lang geleden is er nog op nieuw eene gemotiveerde voordragt tot verbetering van het kanaal uit de divisie *Saramakka* aan het Hof van Politie ingediend, — maar gelijk de vorige zijn ter zijde gelegd, zoo is de laatste almede niet in aanmerking genomen. Zoo er slechts niet die noodlottige geest van onverschilligheid en traagheid heerschende was, zouden er nog wel uitvoerbare middelen voor de verbetering van dit kanaal te vinden zijn. Zoo hadden b. v. de negers van de beruchte brik *La Legére*, en meer andere prijsverklaarde slaven, wier gezamenlijk getal thans 750 beloopt, daartoe gebruikt kunnen worden. De negers, kleurlingen en blanken, die naar het militaire kordon gezonden worden

den, en die, wat den arbeid betreft, welke voor het onderhoud van 's lands werken gedaan wordt, dáár voor een groot gedeelte, gelijk bekend is, wel kunnen gemist worden, zouden tot uitdelving van de *Wanika* met vrucht derwaarts kunnen worden gezonden. De militaire posten, die zich langs het kanaal bevinden, zouden strekken tot surveillance over de Bandieten, gelijk men zulke gestraften hier noemt. Welke middelen men er ook voor uitdenke, het lijdt geenen twijfel, dat een volstrekt nieuwe aanleg van het kanaal noodig is, zoo men de verdere kultuur van de *Saramakka* wil bevorderen, en de tegenwoordige ingelanden regt wil doen wedervaren. Het behoort ten minste eene breedte van 60 tot 80 voeten te hebben, met eene behoorlijke diepte en zachte helling, regt loopende, ter bevordering van de schuring. Zonder zoodanigen aanleg van het werk zullen er jaarlijks vele kosten moeten besteed worden, om hetzelve slechts in zijnen tegenwoordigen staat te onderhouden, — van grooter bedrag binnen weinig jaren, dan de kosten voor een geheel of gedeeltelijk nieuw vaarwater. De meeste plantagien zijn ook op de gemeenschap met *Paramaribo* aangelegd. Waren

integendeel het grootste gedeelte op de gemeenschap met de zee of den mond der rivier berekend, zoo zouden de planters zich waarschijnlijk, even als in de *Nikéri*, meer op een punt bijeengetrokken, en zich meer beneden hebben gevestigd, ten einde het de koopvaardijschepen, de rivier opvarende, gemakkelijk te maken. In dit geval zou het kanaal kunnen gemist worden. Doch thans zijn de plantagien zoo zeer uit een gelegen, dat de schepen geene rekening kunnen vinden, om zich in deze rivier te gaan bevrachten.

Het is waar, een enkel schip komt somtijds de produkten van zekere plantage, aan den mond der rivier gelegen, afhalen; doch dit is een geheel bijzonder geval. Indien echter de gemeenschap met *Paramaribo*, door middel van het kanaal niet verbeterd wordt, gelijk mij zulks niet waarschijnlijk voorkomt, zou het van belang zijn, de planters op de post *Groningen*, b. v., waar toch reeds door den Gouverneur FREDRICI de grondvesten voor eene stad *Columbia* zijn aangelegd geworden, een centraal punt aan te wijzen, ter heenvoering der produkten, ten einde de schepen dezelve te dier plaatse konden inladen.

BOSCH-

BOSCH-NEGERS.

De Staatkunde, welke men in de Kolonie jegens de Bosch-Negers steeds gevolgd heeft, strekte om dezelve tot op eenen afstand niet alleen van de stad, maar zelfs van de verste plantagien te houden, van welke zij tien uren met hunne kampen of dorpen moesten verwijderd blijven. Van hier ook de bepalingen, dat zij zich niet dan in eenige bijzondere gevallen, en dan nog in een gering getal, naar *Paramaribo* mogten begeven, alsmede het kordon of de militaire linie van bezetting, die het bebouwde deel van de Kolonie moest dekken.

Het kordon is sedert de in bezitneming door de Engelschen in verval geraakt, en hoe-

zeer onder het tegenwoordige bestuur sommige posten zijn hersteld en verbeterd, zijn er echter andere verlaten geworden. De afstanden, welke dezelve thans van een scheiden, hebben de punten van verdediging zeer verzwakt, terwijl buitendien de bezettingen aanmerkelijk in sterkte van manschappen zijn verminderd.

In vroegere jaren heeft men van het corps vrij-negers, ongeveer 600 man sterk, ongemeen veel dienst gehad. Doch door eene Reorganisatie, waarnaar zich hetzelve ongaarne wilde voegen, mitsgaders door de onregtvaardige en wreede behandeling, welke eenige negers van hetzelve ondervonden, geraakte in 1805 een deel daarvan in opstand, na het vermoorden van de officieren tot de Boni-negers in de *Mareweine* overloopende, alwaar zij zich nog ophouden.

Sedert is dit corps niet aangevuld, en zal thans slechts uit *honderd twintig* koppen bestaan, meestal reeds bejaarde negers.

De waakzaamheid jegens de Bosch-negers is ook ten aanzien van het verblijf houden derzelve aan *Paramaribo* merkelijk afgenomen; want er is zelfs aan eenigen inwoning verleend, en men ziet er gedurig geheele familien af en aankomen.

Aan

Aan de houding dus, welke de regering aanneemt, schijnt het als of zij van staatkunde veranderd is en dat zij, in stede van de Bosch-negers met de wapenen af te keeren, dezelve door het belang aan zich wil verbinden en onschadelijk maken. Of deze houding intusschen een gevolg van zoodanige verandering van beginselen is, dan wel moet toegeschreven worden aan zekere zorgeloosheid, die meestal eene langdurige vrede vergezelt, wil ik niet bepalen. Zeker is het, dat men vrij algemeen gelooft de Bosch-negers het meest onschadelijk te kunnen maken, door ze aan de kunstmatige behoeften van het leven te gewennen, en dus even als door de weelde te verzwakken en aan ons te verbinden. De trap van beschaving, waarop zij tegenwoordig staan, is echter nog te gering, om op de verzwakking en de weeldrigheid dezer menschen al dadelijk te kunnen bouwen. Hunne woningen bestaan nog uit armoedige hutten in het midden der bosschen, en de kleeding die hen dekt, ten minste wat de mans betreft, bepaalt zich gewoonlijk bij de meesten slechts tot de schaamdeelen, en een kostbare gewone Europische hoed, waarin zij voornamelijk hunne weelde stellen. Hunne zeden

zijn nog zeer woest, en het grofste bijgeloof, ten gevolge waarvan zij aan de onbegrijpelijkste werking van stoffelijke voorwerpen gelooven, heerscht nog onder dezelve. De fiere, stoute gestalte van den Boschneger, die hem zoo voortreffelijk onderscheidt, en zeker onder de schoonste menschensoort plaatst, getuigt meer dan alles, dat hij niet verzwakt is, noch zijnen eersten aanleg heeft verloren.

Hun getal is moeijelijk te bepalen. Zij zijn over een groot deel der Kolonie verspreid, en onderscheiden zich in *Aukaners* aan den kant der *Mareweine* wonende, in *Saramakkaners*, in de boven-*Suriname*, en in *Rocoe Moesinga* negers aan de *Saramakka* woonachtig, welke laatste de minst talrijkste zijn, hebbende behalve het groot opperhoofd, slechts zes opperhoofden, terwijl ieder der beide andere stammen onder veertien opperhoofden zijn gesteld.

De *Saramakkaners* hebben in 34 dorpen 750 woonhuizen, welke laatste tegen *zes* leden per huisgezin zouden bevatten 4500 zielen. Dit getal, ofschoon anders gewoonlijk *vijf* hoofden wordt gerekend, schijnt nog zelfs te gering genomen, als men in aanmerking neemt, dat zij 280 overledenen

in

in 1823 hebben gehad, en dus, naar het gemelde resultaat van 4500 berekend, één van de zestien zouden verloren hebben, terwijl dit verlies anders vrij algemeen op 1 van de 30, en bij sommigen zelfs op 1 van de 40 en meer kan geschat worden. Als wij dan stellen, dat er door den dood een van de 25 is weggenomen, zou het getal gestorvenen ad 280 eene bevolking van 7000 zielen doen vinden. Doch daarentegen dat der geborenen, ten bedrage van slechts 240, tot maatstaf nemende, zullen wij de bevolking op 6000 kunnen stellen, volgens den zelfden regel, dat er 1 op de 25 geboren is. En indien het waar is, dat (gelijk de dood onder de Bosch-negers meestal aan vergiftiging wordt toegeschreven) de vermeende vergiftiger deze misdaad of die verdenking met het leven moet boeten, — dan is het niet alleen begrijpelijk, hoe de gestorvenen het getal der geborenen zoo ver overtreft, maar ook zeer duidelijk, dat onze eerste rekening geen steek kan houden, daar toch een grooter getal dooden is opgegeven, dan die door den natuurlijken weg zijn gestorven.

De bevolking nu der *Aukaners*, die de talrijkste zijn, op 7000 begrootende, en de *Moe-*

singa-negers op 2500, wordt er eene algemeene bevolking van 15500 verkregen, die waarschijnlijk 2500 gewapende manschappen op de been zouden kunnen brengen (*a*).

Buiten deze bevredigde Bosch-negers zijn er nog de zoogenaamde *Boni*-negers, die naar de boven *Mareweine* geweken zijn, en die van *Koffij-Makka*, welke zich waarschijnlijk in de *Boven-Saramakka* ophouden. Kwam het eens tot een gezamenlijken opstand of aanval van al deze onderscheidene negerstammen, zoo ware er voorzeker het ergste van te duchten, en de tooneelen van moord en verwoesting zouden zich even als eertijds met nieuw geweld openbaren. De slaven op de grensplantagien, geheel verbroederd en vermaagschapt met de Bosch-negers, gelijk ik daarvan ooggetuige ben geweest op *Bergendaal* en *Victoria*, zouden in zoodanig geval weinig te vertrouwen zijn, daar zij bovendien derzelver meerdere vrijheid aan de nabijheid der Bosch-negers te danken hebben, als uit hoofde van welke zij noodwendig moeten ontzien worden. In den beginne van hunne

(*a*) De *Saramakkaners* kunnen ruim 1100 man te veld brengen, en hebben onder anderen reeds 180 *dubbele* geweren, ongerekend de overigen.

ne vestiging, had eene tweede Sabijnsche Maagdenroof, die de Bosch-negers op *Bergendaal* pleegden, de slaven dezer plantige hun zéer vijandig gemaakt. Doch na het heroveren der ontstolene vrouwen, heeft de tijd de veete uitgewischt en eene vriendschap in de plaats gesteld, die den staat van zaken in zoo verre veranderd heeft, dat deze grensplantagien eigenlijk niet meer gelijk voortijds als voorposten of punten van verdediging kunnen aangemerkt worden.

Oordeelde men intusschen, gelijk wij zoo even gezegd hebben te vermoeden, dat men eene andere staatkunde ten aanzien van de Bosch-negers konde volgen, dan zoude zekerlijk door geheel andere middelen als tegenwoordig, zonder echter daarom het kordon te laten varen, de vrede moeten bewaard worden. Ten einde dat, en te gelijk nog meerdere doeleinden te bevorderen, zou het raadzaam zijn, denzelven den handel in hout zonder beperking toe te staan. Zij leveren hetzelve veel beter koop, dan de gewone houtgronden zulks doen kunnen, en werken dus in het belang van het grootste deel dezer Kolonisten.

Ten anderen komen zij door deze handelsbelangen in meer gestadige betrekking

met

met de blanken, die buiten dezen vriendschappelijken band nog een groot voordeel erlangen, van namelijk op hunne beurt, de verkoopers van onderscheidene behoeften te worden.

Men zou verder, in stede van oogluikend, openbaar het verblijf of de inwoning aan ieder *gezonden* Bosch-neger binnen *Paramaribo*, *onder verpligting van eenige akkers land te bebouwen, die hun daartoe in de nabijheid der stad* konden afgestaan worden, moeten toestaan.

Het zou misschien verkieslijker zijn, hun geen bepaald deel van de stad of in hare nabijheid tot woonplaats aan te wijzen, op dat, door verspreiding onder de overigen, geene afzonderlijke caste ontsta, die meestal eene eigene denkwijze en geestgesteldheid blijft bewaren. Even als vrij-negers beschouwd wordende, zouden zij ook welligt spoedig ophouden zich van dezen te onderscheiden. De Regering dus van staatkundige beginselen veranderende, zou nieuwe verdragen met de Bosch-negers moeten sluiten, strekkende, om hun alle deze voorregten toe te staan, onder bepaling dat voortaan geene presenten meer zouden uitgereikt worden.

Wan-

Wanneer men het eenmaal daartoe brengt, moeten alle levensnoodwendigheden, waarin anders door de uitdeelingen voorzien wordt, door hen zelven gekocht en dus ten gevolge van arbeid verkregen worden, waardoor zij een tweeledig nut aan den staat zouden toebrengen.

Het is niet te voorzien, dat velen van deze vrijheid, om in de stad of hare nabijheid te kunnen wonen, mits een middel van bestaan door de kultuur van een deel gronds aanwijzende, zouden gebruik maken, daar zij de bosschen, in welke zij zich gevestigd hebben, beminnen en als hun vaderland niet ligtelijk verlaten zouden.

En werd het getal van in *Paramaribo* wonende Bosch-negers allengs grooter, mij dunkt, dat er weinig van te duchten zou wezen, daar toch op geen post de bezetting sterker is, en de Schutterij tevens tot bescherming dient, welke misschien beter dan eenige andere militaire magt de rust in staat is te handhaven.

De

DE NEGERS.

Bijna ieder vreemdeling, die zich in *Suriname* eenigen tijd heeft opgehouden, zal moeten erkennen, dat de behandeling der slaven over het geheel genomen oneindig beter is, dan hij zich dezelve had voorgesteld. Wreedheden worden er ook tegenwoordig nog gepleegd; doch de meerdere beschaving, vooral de juistere denkbeelden omtrent de regten der menschheid en niet minder het welbegrepen eigenbelang hebben eene strekking gehad, om den toestand der slaven te verbeteren. Intusschen blijft dezelve niet te min geheel strijdig met den aard onzer menschelijke natuur, die God zelf vrij geschapen heeft, en dus met de regten, die daaaruit voor elk menschelijk wezen

zen

zen van welke kleur ook voortvloeijen. Het is opmerkelijk, dat de mensch in den toestand, waarin hij door de slavernij geplaatst wordt, zijne gewone beweegredenen van handelen ziet verloren gaan, en dat hij niet meer naar dezelfde beginselen bestuurd kan worden. Bij alle andere menschen zijn de behoeften, die aan onze natuur eigen zijn, de prikkels, welke tot inspanning van krachten en arbeid leiden; en de hefboomen, waardoor de geheele maatschappij bewogen wordt.

Door deze gelukkige gesteldheid is het mogelijk den onbeschaafden zelfs door zachte middelen tot ons doel te leiden, en hem ondergeschikt aan onze oogmerken en ons voordeel te maken. Maar de slaaf, voor wien van het oogenblik af, dat hij een meester heeft, in alle noodzakelijke behoeften voorzien wordt, en die dus niet behoeft te arbeiden, om te bestaan, als reeds zijn volle levensonderhoud bezittende, is in een geheel anderen toestand geplaatst, daar geen van de zoo evenbedoelde drijfveren hem tot den arbeid kunnen aansporen.

Dus niet geprikkeld als ieder ander redelijk schepsel, om voor zijn bestaan te zorgen, is hij natuurlijk tot traagheid en vadsigheid geneigd, en moet hij door andere

be-

beweegredenen worden gedreven, zal hij aan het oogmerk van zijnen meester beantwoorden, waartoe als het naatste middel steeds de zweep is gebruikt geworden. Nu derhalve het eigenbelang, die natuurlijke drijfveer van alle zedelijke schepselen, niet werkt, moet de vrees zulks doen. Want hoogere aansporingen, als die van dankbaarheid voor het brood, hetwelk hij van zijnen meester heeft, kunnen niet in ruwe natuurmenschen verondersteld worden, terwijl buitendien de eenvoudigste redenering hun weinig waarde zou doen stellen in eene daad, welke niet voortvloeit uit liefde, edelmoedigheid of goedheid jegens den slaaf, maar enkel geschiedt om, even als van den boom, die men goed verzorgt, vruchten van zijne gezonde leden te plukken.

Zoo lang de slavernij bestaat, moet er derhalve eene andere wijze van bestuur, leiding en aansporing ten aanzien van den neger plaats vinden, dan jegens elk overig vrij menschelijk wezen, alzoo de orde der natuur te zijnen opzigte is omgekeerd, in zoo verre hij niet werkt, om te bestaan.

En dit bestuur, hoe zacht en gewijzigd het naar den aard der zake ook wezen moge, zal nimmer die zelfde gewilligheid, dien

lust,

lust, dien ijver en dat scherpzinnig beleid, welke de vrijheid in alle hare gevolgen doet ontstaan, kunnen opwekken, daar juist de tegenovergestelde ondeugden eigenaardige uitvloeisels der slavernij zijn. Deze ondeugden vloeijen juist voort uit hetgeen men de weldaad of het goede der slavernij zou mogen noemen, uit de voeding van den slaaf en uit de zorg, welke voor zijn leven en behoud gedragen wordt. En wanneer men deze redenering door het voorbeeld van zoo vele vrij-negers wilde tegenspreken, als op welke de vrijheid toch geen' den minsten invloed heeft gehad, om hen werkzamer, ijverig of vernuftiger te maken, — dan bedenke men, dat deze vrijheid meestal in lateren leeftijd is verkregen, terwijl de slavernij van kinds af met al hare gevolgen op hen gewerkt had. Bovendien heeft de slavernij hier een' geest van traagheid gewrocht, die van grooten invloed is en die alleen met het eindigen der oorzaak zal kunnen overwonnen worden.

Hoe wel doorvoed, gekleed en gehuisvest de negerslaaf, gelijk dezelve het bij velen zijn, ook wezen moge, hij kan daarom echter onmogelijk met onzen Europischen arbeider gelijk gesteld worden, al moet deze

ook in bekrompen staat deszelfs brood eten. De vrijheid niet alleen, maar ook vooral de beweegredenen, die hem tot den arbeid leiden, verhoogen als het ware zijne krachten en vuren hem aan bij het verzwakken van zijnen moed. Maar de slaaf, die geene andere beweegreden, dan de vrees, de dwang, en op zijn best genomen de gewoonte kent (*a*), heeft niets dat tot aanprikkeling inwendig op hem werkt, en moet integendeel zijne traagheid, door zijnen toestand voornamelijk in hem verwekt, nog bovendien overwinnen.

Daarenboven is de vruchtbaarheid van dit klimaat zoo ongemeen groot, de natuur zelve zoo mild, dat de neger, die in zijnen tegenwoordigen staat zoo weinig behoeften heeft, even als de Europeër voor zich zelven moetende zorgen, ongetwijfeld niet meer dan één enkel uur op den dag zou behoeven werkzaam te zijn. Als men het afmattende en de moeijelijkheid van den arbeid in

(*a*) Zekerlijk kan het niet ontkend worden, dat vele slaven, doch in het bijzonder diegene, welke tot den huisdienst behooren, met ware genegenheid en de grootste trouw aan hunne meesters zijn verkleefd, en dan ook wel uit betere beginselen handelen. — Doch dit gering getal bij het geheel vergeleken, mogen de zulken als eene uitzondering worden aangemerkt.

deze heete gewesten daarbij in aanmerking neemt, zou men van zelve tot het besluit worden gebragt, dat de mensch hier voor geene aanhoudende inspanning bestemd, noch geschikt is. De negers werken ook wel niet den geheelen dag door; want te zes ure des morgens met den veldarbeid beginnende, kunnen de *ijverigsten* des middags ten vier of drie uren, soms zelfs vroeger, hun werk hebben voleindigd. Negen uren mag men mijns bedunkens voor den tijd van den dagelijkschen arbeid stellen, welke hier van den neger gevorderd wordt, ongerekend de nachten, dat een gedeelte derzelve in de suikermolens, door water of Muilezels en niet door stoom gedreven, moeten werkzaam zijn.

Doch elk zal erkennen, dat een dagelijksche arbeid die door het verschil van jaargetijden even als in *Europa* niet wordt afgebroken, schier het uiterste is, dat men op den duur in dit klimaat van eenen neger vorderen kan. En zien wij nu verder, dat hij, ofschoon in *Afrika* ook wel in een staat van slavernij verkeerende, nogtans in dit zijn vaderland op verre na dien arbeid niet te verrigten heeft, welke onze koloniale produkten, voor bijna geheel *Europa* bestemd, van hem afdwingen, — dan

 dunkt

dunkt mij, dat de toestand der West-Indische slaven bij lang na zoo gelukkig en benijdenswaardig niet is, als de meeste planters zulks willen doen voorkomen.

Hoe het zij, de slavenhandel is onder ons (*a*) afgeschaft, en met die afschaffing heeft men te gelijk die der slavernij zelve bedoeld, dewijl zij anders geen doel zou hebben gehad. En dat zij eene onvermijdelijke noodzakelijkheid is, een gevolg van den wil der Engelsche natie, die niet rusten zal op dit punt, zoo lang dezelve niet is tot stand gebragt, weet ieder, die aan dit onderwerp niet vreemd is gebleven.

In de Kolonien, zoo wel die der Engelschen, als die onzer natie, kant de *publieke opinie* zich niettemin geheel en al tegen deze afschaffing aan, terwijl zelfs in *Suriname* nog altijd de verwachting levendig blijft, dat dezelve zal ingetrokken worden. Intusschen behooren de kolonisten te overwegen, dat de opinie in *Europa* zoo zeer over-

(*a*) Hoezeer de WET, waarbij die afschaffing heeft plaats gehad, van den 20. *November* 1818, is, — werd toch reeds bij Koninklijk BESLUIT van den 17 *September* van dat jaar, afgekondigd in *Suriname* den 28 *December* daaraanvolgende, de slavenhandel, onder dezelfde strafbepalingen, als naderhand in de wet zijn opgenomen, afgeschaft. DE WET zelfs schijnt er niet bekend te wezen.

overwegende is, en met uitzondering van eenige weinige eigenaren, die belang bij den slavenhandel hebben, zoo algemeen ten voordeele van die afschaffing is gevestigd, dat het tegenwigt, hetwelk het heerschende gevoelen der Kolonien in de schale kan leggen, veel te gering is, om iets aan de kracht van de Europische wetgeving te kunnen ontnemen.

Zal dus de Kolonie niet verloren gaan, zoo bedenke men, dat er inrigtingen noodig zijn, welke den slavenhandel kunnen doen missen, en die zoo al niet regtstreeks medewerken tot de vrijgeving der negers, de propogatie bevorderlijk zijn, en daardoor tegelijk tot verbetering van hunnen toestand moeten strekken. — Zoo lang toch de negerbevolking jaarlijks in aantal afneemt, en dus eene uitzondering op de algemeene wet der natuur maakt, die ook in hun oorspronkelijk vaderland met bijzondere kracht werkt, zal elk onbevooroordeeld mensch moeten toestemmen, dat de inrigtingen niet zijn; het geen zij wezen moeten en eene volstrekte herschepping moeten ondergaan.

De gelijkheid der sexen is natuurlijk eene zaak van zoo groot belang, dat de meesten dezelve tot stand zoeken te brengen. De

 be-

belooning van de moeders na de kraam wordt insgelijks door menig een als middel tot bevordering der voortplanting gebezigd. De grootste sterfte schijnt intusschen kort na de geboorte plaats te hebben, hetwelk in N°. 19 van de uitgezochte verhandelingen, betreffende den Surinaamschen landbouw, te *Amsterdam* bij H. GARTMAN in 1804 uitgegeven, aan de verwaarloozing der jonge kinderen wordt toegeschreven, in zoo verre, dat dezelve niet behoorlijk gedekt en warm worden gehouden, ten gevolge waarvan zij aan de klem of aan stuipen binnen de negen dagen sterven. — De voorbehoedmiddelen, als van goede warme negerhuizen, op welke de togt minder invloed heeft, mitsgaders van verwarmende middelen, die den buik der kinderen vooral gedurende de eerste dagen tegen de koude dekken, de afschaffing der schadelijke neger gewoonte van het zoogenaamde kanten, waardoor de kinderen tot de keel toe met spijze worden volgegoten, waarvan men het onnatuurlijke alleen daaruit kan opmaken, dat de weerlooze op den rug liggende schepseltjes scheeuwen en spartelen, zoo lang deze onmenschelijke pijniging duurt, die ook velen den dood kost; — deze en nog vele an-

andere middelen zouden alle strekken, om de sterfte te doen verminderen.

Onder deze behooren ook nog, om de moeder nu en dan een stuk zilvergeld of eenige andere waarde te geven, waarop zij het meest gesteld is, hetzij tot opschik van haar kind of van zich zelve; om haar voorts eenig voorregt toe te kennen, door b. v. in het eerste jaar van den ouderdom des kind vrij te zijn van in het veld te werken, haar niet te noodzaken het kind derwaarts mede te nemen. Deze en andere lasten doen haar in de kinderen weerzin krijgen, dezelve verwaarloozen en sporen andere tot afdrijving van de vrucht aan. Doch alle deze middelen zullen onzes inziens echter ontoereikend zijn, de negerbevolking zonder invoer van buiten te kunnen staande houden, zeker ten minste om dezelve te doen toenemen, zoo lang ten gevolge van het aannemen van den christelijken godsdienst het huwelijk of de geregelde zamenwoning van man en vrouw, de steun van elken staat, onder de negers niet is tot stand gebragt. Het is eene onbeprijpelijke verstoktheid der Surinaamsche planters, welke ver het grootste gedeelte derzelve zoo afkeerig van het onderwijs in den christelijke

 gods-

godsdienst aan hunne negers maakt. Konden zij eenen beteren weg aanwijzen, zoo ware het te verschoonen, maar de hoop, die zij op eenen voortdurenden geheimen invoer uit *Afrika* hebben gevestigd, steunt op onkunde aan de omstandigheden, onder welke die hoop niet kan verwezenlijkt worden. Strekte bovendien het christelijk godsdienstig onderwijs, door onze Nederlandsche Zendelingen of de zoo algemeen geachte en belanglooze Moravische broeders gegeven, om den slaaf aan de gehoorzaamheid van zijnen meester te onttrekken, hem ontevreden met zijn lot te maken of oproerige beginselen in te boezemen, zoo ware het de dwaasheid zelve zoodanig onderwijs aan te prijzen, en niets zou waarschijnlijker zijn, dan om in *Suriname* de tooneelen van *Demerarij* te zien plaats grijpen. Maar vermits het bedoelde onderwijs alleen ten oogmerk heeft, om de negers betere gezindheden in te boezemen, tot berusting in hun lot en tot eene juistere kennis hunner pligten te brengen, kan hetzelve nimmer dan ten voordeele der planters zelve werken. — Het zou eene wenschelijke zaak zijn, dat zich te *Amsterdam* een commité van kundige Surinaamsche planters vereenigde,

wel-

welke de koloniale kennis, door het latere Europische licht beschenen en van vooroordeelen gezuiverd, in voldoende mate bezaten, ten einde aan inrigtingen voor het bedoelde onderwijs en in andere opzigten werkzaam te zijn. De Kolonie levert te weinig eigenaren op, om met eenigen grond van reden, verbeteringen van dezen aard uit het midden derzelve te kunnen verwachten. De Administrateuren vermeenen zich wel gekweten te hebben, als de zaken op het oude blijven; en hoe getrouw ook iemand van zoodanig karakter in het beheer en opzigt moge wezen, het ligt in deszelfs aard, van zulke organike veranderingen, welke tegen de zeden der negers inloopen, en gewis altijd uit een ernstig oogpunt moeten beschouwd worden, niet te ondernemen. In deze gesteldheid der Kolonie, ontbloot van de voornaamste belanghebbende personen, en even als een ver afgelegen erf door loontrekkende Rentmeesters bestuurd, is het in der daad niet te verwonderen, dat denkbeelden van dezen stempel dáár geenen opgang vinden, maar veelal als de vruchten eener ontijdige philantropie worden beschouwd.

Welk eenen invloed de Machinerie op het be-

houd der gezondheid van de slaven hebben moet, en hoe veel handen er door uitgespaard worden, kunnen de weinige Stoom-Machines en andere werktuigen op de suiker- en koffij-plantagien ook reeds in *Suriname* getuigen. Het nachtwerk, dat in suikermolens, door water of muilezels gedreven, moet verrigt worden, is van een te nadeeligen invloed op de gezondheid der negers, om nog eenigermate aan het voordeel der Stoommolens te mogen twijfelen, die buitendien eene oneindig snellere werking hebben, en dus in korteren tijd eene grootere hoeveelheid riet kunnen afmalen. Het damhuis en de stijlderij, zoo als men die meestal op de Engelsche plantagïen in *Suriname* aantreft, hebben daarenboven het voordeel, dat de schuim van de suiker, na dat zij in een verzamelbak is geloopen, door één enkelen neger in de dramvaten gepompt wordt, uit welke laatste het vocht na de plaats gehad hebbende gisting, door het openen eener kraan of gat zonder de minste moeite door eene goot in de dramketel wordt geleid; — terwijl volgens de Hollandsche inrigting zekerlijk *zes* negers gevorderd worden, om dezelfde hoeveelheid in en uit de vaten te *scheppen*. Volgens de Engelsche kon-

struk-

struktie en wijze van stoken kunnen er in den tijd van drie uren 320 gallons gestijld worden, waartoe de Hollandsche inrigting een ganschen dag behoeft.

Er zijn ook Stoommolens voor de koffij en katoen, doch derzelver werking mij niet genoegzaam bekend zijnde, wil ik hier alleen gewagen van een molen, welke door twee muilezels gedreven, dient om de koffij van den bast te ontdoen, waartoe dezelve anders in de zoogenaamde koffijmat gestampt wordt. Men zegt, dat deze molen op de Antilles en Caribische Eilanden meer in gebruik is; doch in deze Kolonie moeten er zich slechts twee bevinden, één van welke de schrijver in de *Saramakka* heeft gezien. Ongeacht het schadelijke, hetwelk uit het stof van het stampen en uitscheppen der koffij uit de koffijmat voor de gezondheid moet voortvloeijen, heeft deze wijze van bewerking dit nadeel in zich, dat voor eene hoeveelheid van b. v. *honderd* ponden, verdeeld in *tien* koffijmatten, twintig negers als stampers noodig zijn, die men voor meer dan de helft zoude kunnen uitwinnen door het gebruik van deze molen, die ook veel sneller werkt. Het voordeel eener Stoommachine zal waarschijnlijk nog grooter zijn,

om

omdat dezelve tot meer verschillende einden in de bearbeiding van de koffij moet dienen. — Uit niets zullen ons klaarder de voordeelen van de Machinerie blijken, dan uit eene vergelijking van *Demerarij* met *Suriname*. In laatstgemelde kan het getal slaven op nagenoeg 60,000 geschat worden, terwijl dat in *Demerarij* zich in 1820 bijna 77,000 bedroeg, zoodat de laatste Kolonie er slechts 17,000 meer telt. Doch daar er zich in de stad *Georgetown* slechts 5227 bevinden, en die in *Paramaribo* op meer dan het dubbeld van dit getal kunnen geschat worden, en aldus van de planterij afgetrokken meestal tot huisselijken dienst worden gebruikt, zoo zullen wij ons de bevolking der werkbare slaven van *Suriname* in evenredigheid iets minder voorstellen, dan wij anders zouden hebben moeten doen. In die evenredigheid nu nagaande, welke produkten door beide slavenmagten in de twee Kolonien worden voortgebragt, is het niet dan natuurlijk, dat *Suriname* minder dan in *Demerarij* oplevert. Doch elk zal het verschil zoo oneindig groot oordeelen, dat er eene andere reden moet aanwezig zijn, dan alleen eene grootere magt slaven, (in de bedoelde evenredigheid) om

het-

hetzelve te weeg te brengen. Ook de nieuwheid der Kolonie, uit hoofde van welke de gronden minder uitgeput zijn, mag vrij daarbij in aanmerking komen. Maar ook deze oorzaak is niet genoegzaam, om het verschil optelossen. *Demerarij*, welks uitvoer sedert 1803 trapsgewijze is toegenomen, heeft de volgende schepen afgezonden.

in 1818 » » 443
» 1819 » » 434
» 1820 » » 423

welke hebben uitgevoerd, de Engelsche oxhoofden of vaten, als grooter dan de onze, gerekend tegen 1700 oude ponden.

Aan Suiker 63,100,000 oude ponden.
» » » » » 78,100,000
» » » » » 85,000,000

Aan Koffij 8,224,085 id.
» » » » » 8,944,009
» » » » » 4,518,523

Aan Katoen 5,742,000 oude ponden, de baal tegen 300 ponden gerekend.
» » » » » 2,940,000
» » » » » 2,758,000

Aan

Aan Rum 1,168,000 gallons (de punch tegen 80 gallons gerekend.)

» » » » » 1,256,000

» » » » » 1,888,000

Aan Melasse 8,968 oxhoofden of vaten.

» » » » » 9,450

» » » » » 7,567

Uit *Suriname* (daaronder de *Nikéri* begrepen) is daartegen uitgevoerd.

In 1818 met 83 Ned. Sch. en met 41 Amerik. Sch., welke laatste alleen Melasse mogen uitvoeren.

In 1819 met 66 Ned. Sch. en met 35 Amerik. Schep.

In 1820 met 68 Ned. Sch. en met 39 Amerik. Schep.

Dus te zamen 1818 met 184 }
» » » » 1819 . . 101 } Schepen.
» » » » 1820 . . 107 }

Aan Suiker 18,874,267 oude ponden.

» » » » » 15,409,004

» » » » » 19,533,905

Aan Koffij 8,422,178 id.

» » » » » 5,590,175

» » » » » 4,815,037

Aan Katoen 1,339,615 id.

» » » » » 1,275,457

» » » » » 1,328,243

Aan

Aan Cacao	97,489	id.
» » » » »	34,501	
» » » » »	8,715	

Aan Melasse 5,765,51 Gallons (tien Gallons maken een anker.)
» » » » » 5,290,33
» » » » » 6,110,88

Hieruit blijkt toch, dat *Demerarij* meer dan het vier dubbeld getal schepen heeft gehad en in dezelfde evenredigheid meer suiker heeft uitgevoerd dan *Suriname*, — terwijl bovendien nog zulke eene aanzienlijke hoeveelheid rum is afgescheept, die op onze Staten van uitvoer in het geheel niet wordt gevonden, en waarbij men in aanmerking dient te nemen, dat de fabrikatie derzelve altijd ten nadeele van het suikerprodukt strekt, in zoo verre er eene mindere hoeveelheid van dit laatste in dat geval kan verkregen worden. Het verschil tusschen de katoen is mede in het oog vallend. En wie, die niet geheel verblind is, zal dan nog loochenen, dat de uitwinning van handen door middel van de Machinerie, in het groot en algemeen in gebruik, daarvan de voorname oorzaak is. — Doch de

de besparing van arbeid langs dezen weg, zal in *Suriname* wel met geene waarschijnlijkheid ooit naar wensch daargesteld worden, zoo niet de eigenaren zelven zich meer regtstreeks met hunne belangen inlaten. In alle opzigten is zulks bij den tegenwoordigen stand van zaken onzes inziens zoo zeer noodig, dat wij zonder de medewerking of *verplaatsing van eigenaren* (*a*) de Kolonie

(*a*.) Dat eigenaren, welke reeds sedert jaren gewoon zijn geweest, om in *Europa* de inkomsten hunner West-Indische bezittingen in gemak en weelde te verteeren, zich niet verplaatsen zullen, is ligtelijk te begrijpen. Maar het kunnen slechts vooroordeelen zijn, nog sommigen ten aanzien der veronderstelde nadeelige gesteldheid van het klimaat aanklevende, of wel verkeerde inzigten in hunne wezenlijke belangen, welke de jongere leden eener belanghebbende familie weerhouden, zich naar *Suriname* te begeven. *Matig* en *geregeld* levende, kan men er even gezond zijn als in de beste luchtstreken van *Europa*, terwijl men de genietingen, welke eene alles overtreffende rijke en schoone natuur aanbiedt, met de genoegens des gezelligen levens kan vereenigen. Doch tot zoodanige personen behooren vooral niet de minste in *deugd*, *bekwaamheid* en *ijver* gekozen te worden, daar van deze hoedanigheden alleen te verwachten is, dat aan het doel der zending, — bevordering der familiebelangen, — worde beantwoord.

Zich aan de gevaren en moeijelijkheden van een blank officier natuurlijk niet willende blootstellen, kunnen deze gedurende de eerste jaren op hunne plantagien gaan wonen, ten einde zich op de plaats zelve te onderrigten, zich met de kultuur en den loop van zaken bekend te maken, gelijk dit meermalen heeft plaats gevonden. Een zoodanig eigen beheer,

nie in een zeker verloop van jaren voor verloren mogen achten. De rekening is eenvoudig en wiskunstig zeker. Voor de sterf-

heer schijnt ook het eenige middel te zijn, om het te groot aantal administratien, ten nadeele van de individueele en algemeene belangen in eenige weinige handen berustende, te doen verminderen.

Ik kan bij deze gelegenheid niet af, van te doen opmerken, van hoe veel belang het zoude zijn, *bepaalde plantagien even als eene kweekschool tot het bekwaammaken en onderwijzen der blank-officieren in de planterij, onder opzigt van een daartoe ingerigt bestuur, te bestemmen.* Bij zoodanige inrigtingen zouden de jonge lieden zich meer voor den schadelijken invloed van het klimaat kunnen beveiligen, waaraan zij thans op eenen zeer teederen leeftijd van den beginne af aanhoudend en op de verderfelijkste wijze zijn blootgesteld. Bij vele Directeuren met minachting aangezien en zonder toegevendheid of voorzorg behandeld en te werk gesteld, meestal slecht en bekrompen gehuisd, dikwijls geen behoorlijk voedsel ontvangende en gedrongen, om zoo wel des daags als soms ook des nachts zware vermoeijenissen door te staan, is het geen wonder, dat vooral in den beginne de meesten bezwijken, daar toch in geene luchtstreek zoo veel geregeldheid van levenswijze en betamelijke voorzorg en rust voor het behoud der gezondheid gevorderd worden, dan juist in *Suriname.* De best opgevoede jongelingen, die aan de gemakken des beschaafden levens gewoon zijn, voegen ook het minst in dezen stand, niet alleen om der gezondheid wille, maar ook om het ondragelijke lot, dat niet zelden de fatsoenlijke man te meer ondervindt, naar mate hij zich door opvoeding en geboorte boven zijnen Directeur onderscheidt. Waarom ook worden de blank-officieren met geene meerdere onderscheiding door de eigenaren of administrateuren bejegend, en hun geene betere bezoldiging toegelegd? Daar-

sterfte der slaven wordt een verlies van *vijf ten honderd* gesteld, — de invoering derzelve kan en zal (*b*) ook zeker even als in

Daardoor zou de Directeur zelf met deze zijne leerlingen in de planterij op eenen beteren voet komen; terwijl anders des noods de regtstreeksche tot dat einde gegevene bevelen den omgang en de betrekking tusschen deze beiden wel zouden weten te regelen. Een meer gunstiger toestand in dit opzigt te bewerken, is het eenige middel, om het personeel der Directeuren algemeen zoo te verbeteren, als hetzelve op eenige plantagien werkelijk gevonden wordt, — want uit de blank-officieren moeten dezelve toch voortkomen. Het is intusschen eene zaak, waarbij niet blootelijk de Kolonie zeer groot belang heeft, maar welke ook de menschheid betreft, in zoo verre er, door de tegenwoordige wijze van blank-officieren op te leiden, zoo velen de slagtoffers dezer heete luchtstreek worden. Van de planters echter is eene verandering van inrigtingen in den bovengemelden geest vermoedelijk niet te verwachten, als waarschijnlijk meer geneigd bij den ouden regel te blijven, volgens welken velen van hen zelven hunne loopbaan hebben begonnen. Het Gouvernement zou dus hier met deszelfs heilzame magt tusschen beide moeten komen.

(*b*) Het zal altijd wel moeijelijk blijven den invoer van slaven te weren langs eene zeekust als die van *Suriname*, ongeveer zestig uren lang, en voorzien met vele rivieren en kreken, in den Oceaan uitstroomende. Doch onmogelijk is het geenszins, als van wege het Nederlandsch Gouvernement eenige kruissers gezonden werden, de registratie der negers plaats greep, en de kooper aan straf onderhevig ware. — Hoezeer het dan ook moge schijnen, dat het tegenwoordige gebrek aan voldoende middelen van surveillance op den genoegzamen voortdurenden invoer van slaven zou kunnen doen staat maken, — behoort een ieder te bedenken, dat het in onzen Staatkundigen toestand niet te verwachten is, dat wij

in de Engelsche Kolonien geweerd worden, — en echter de inrigtingen, betrekkelijk de levenswijze en den arbeid, wegens het afwezen der eigenaren, nagenoeg blijvende zoo als zij altijd geweest zijn, kan hier geen

wij op den duur zoo veel zwakker middelen, dan de Engelschen, zullen te baat kunnen nemen, tot wering van den slavenhandel. Doch het is te hopen, dat het Gouvernement ook maatregelen zal weten te beramen, om de genomene negerslaven, die men op de prijs verklaarde schepen of elders moge vinden, een ander lot, dan dezelve tot dus verre ondervinden, te doen ondergaan. Zij moeten tegenwoordig volgens de wet tot vrije arbeiders verklaard, of met de eerste gelegenheid naar *Afrika* worden teruggezonden. Doch behalve dat er zoodanige gelegenheid nooit gevonden wordt, wijl er geene de minste openlijke gemeenschap of betrekking tusschen *Suriname* en de goudkust bestaat, zoo zou men ook in de daad weinig dienst aan de negers met deze terugzending bewijzen, indien dezelve al mogelijk ware; wijl de slaven, meestal uit onderscheidene oorden en stammen aangebragt, op de plaats hunner terugkomst in *Afrika* grootendeels vreemd zouden zijn, en ten eerste wederom in de handen van slavenhandelaars zouden vervallen, die zich in menigte nog daar ophouden

Wat betreft de verklaring tot vrije arbeiders. Dezelve is hoegenaamd van geene kracht of waarde, want in dienst van den lande moetende werken, zijn zij aan al den arbeid en straffen onderworpen, als de overige slaven, terwijl hun nog het voordeel ontbreekt, hetwelk genen bezitten, van namelijk geenen bepaalden meester te hebben, die door het eigenbelang gedreven wordt, voor derzelver goede behandeling en oppassing te zorgen. In dezen toestand moet men het lot der prijs verklaarde slaven eer beklagen, dan er zich over verblijden.

geen ander resultaat, dan de ondergang der Kolonie uit getrokken worden. Er zijn verschillende middelen voorhanden, van welke wij er reeds eenige opgenoemd hebben, om, door het zorgen voor de gezondheid der negers, door bevordering der voortteeling, door besparing van arbeid, en door de huwelijks-verbindtenissen, gegrond op de kennis van den christelijken godsdienst, dit jaarlijksche verlies te verminderen en misschien eindelijk geheel te doen ophouden.

Een groot kwaad meen ik echter ook nog daarin te vinden, dat elke plantage even als eene Maatschappij of Dorp op zich zelve uitmaakt, waarin elk verpligt is te blijven wonen, zonder de bevoegdheid te hebben eenen Echtgenoot van elders voor zich te zoeken. Deze dwang veroorzaakt, dat de negers, die naar hunnen smaak geene negerin op hunnen grond vinden, in de nabijheid met eene andere heimelijk gemeenschap onderhouden, waarvan onder anderen het gevolg is, dat de moeder alleen aan het kind, hetwelk uit deze zamenleving geboren wordt, verbonden blijft, en de huishoudelijke of de echtelijke staat eene volstrekte onmogelijkheid is; terwijl bovendien de vrucht niet zelden wordt afgedreven.

Ik

Ik beken, dat het gemakkelijker is; dit gebrek aan te wijzen, dan er een geschikt heelmiddel voor aan de hand te geven. Want, zoo lang niet eene volkomene vrijheid, om aan zekere oorden of plaatsen in de Kolonie, even als onze Europische arbeiders in de dorpen, naar goedvinden in vereeniging of gemeenschappelijk te wonen, hunnen staat met dien van deze laatsten zal hebben gelijk gesteld, moeten het steeds hulpmiddelen van geen afdoenden invloed zijn, die dit voor de propagatie zoo nadeelige gebrek misschien eenigzins zouden kunnen wijzigen. — De bemoeijingen behooren, onzes inziens, derhalve daar heen te strekken, dat men, in stede van de domheid en de dierlijke levenswijze der negers, gelijk tot dus verre, te doen voortduren, hen in den staat en de betrekking der evenbedoelde Europeanen tracht over te brengen, als de hoofdgrond, om alle overige inrigtingen ter bevordering der propagatie daarop te bouwen.

Van dit punt, beschaving namelijk, uitgaande, zoude in elke divisie, naar mate van de behoeften, een zeker aantal van negerscholen voor rekening der onderscheidene plantagien behooren opgerigt te worden,

 ten

ten einde de zwarte jeugd tot den vereischten graad van ontwikkeling te brengen, en den grond voor den christelijken Godsdienst te leggen, waaruit van zelf volkomener kennis van pligten, vermindering van Bijgeloof en andere verkeerdheden, die in hunne tegenwoordige zeden liggen, alsmede het huwelijk, de gevolgen zouden zijn.

Men zou eenige plantagien, naar mate van derzelver grootere bevolking, kunnen verpligten, in eene daartoe op te rigten kweekschool een of meer neger-jongens of meisjes ten haren koste te zenden, tot opleiding van dezelve tot onderwijzers van de zoo evenbedoelde negerscholen, die overigens onder opzigt van kundige en eerlijke blanken zouden moeten staan. Het nieuwe geslacht, dat zoo opgeleid was, zou, mijns inziens, dan tevens voor de vrijheid vatbaarder zijn geworden. Maar het is duidelijk, dat bij deze eindelijke vrijgeving de neger niet meer dezelfde maat van arbeid zal verrigten, waartoe de meester thans den slaaf noodzaakt. Want de behoeften zouden zelfs bij eene aanvankelijke beschaving te gering, en van den anderen kant te gemakkelijk te vervullen zijn, dan dat de bevrijde neger zou noodig hebben, zich een' zwaren arbeid op

te

te leggen. Ik honde het daarom voor niet minder noodig op andere inrigtingen bedacht te zijn, de strekking hebbende, om de werkhanden te vermeerderen. Twee denkbeelden van dezen aard zullen hier ter loops aangewezen worden.

Het eerste strekt, om zich de menigte van kleur-kinderen, die in onzedelijkheid en gebrek opgroeijen, ten nutte te maken, door ze van 's lands wege te doen opvoeden. Men mag het voor zeker houden, dat de meeste kleurlingen, althans de Mulatten zonder eenigen twijfel, buiten huwelijk geboren zijn. Het huwelijk in *Suriname* niet zeer op prijs gesteld wordende, (hoezeer de denkwijs daaromtrent zich in laatste jaren heeft beginnen te verbeteren) leven de meeste blanken met zoogenaamde huishoudsters, die meestal vrouwen van de kleur, soms ook negerinnen zijn. De kinderen, uit deze gemeenschappelijke zamenwoning geboren, blijven eigenlijk ten laste van de moeder, hoezeer een eerlijk denkend vader zich er ook niet aan onttrekt. Doch buiten deze in onecht geteelde kinderen, die echter meestal tot de gegoede klasse behooren, is er een overgroot aantal anderen, welker vaders volstrekt onbekend zijn, en voor

 het

het grootste gedeelte tot den staat der behoefte, in zoo verre die hier plaats vindt, behooren. Deze groeijen in eene volstrekte onwetenheid en afgoderij op, en brengen, voor het grootste gedeelte, door gebrek aan eenige kunstoefening of arbeid, een zeer gering voordeel aan den staat toe. Deze kinderen nu, voor zoo verre zij in dit laatste geval verkeeren, met de vijf of zes jaren in eene daartoe bestemde inrigting van opvoeding, in verband of vereenigd met de zoo even bedoelde kweekschool tot opleiding van neger-onderwijzers, opgenomen, zouden dáár, op den voet van HOFWYL, tot kundige en werkzame planters of arbeiders, de meisjes tot het aanleeren van vrouwelijke handwerken, opgeleid en alle tot zedelijke menschen gevormd kunnen worden. De moeder, (als alleen bekend zijnde) welke geene vijftien honderd gulden SC. konde betalen, moest verpligt worden, haar kind op den gezegden leeftijd in het bedoelde Institut over te brengen. Deze som verstrekt kunnende worden, kan men een genoegzaam vermogen bij de ouders aanwezig achten, door middel van hetwelk dit kind, buiten het Institut, hoezeer ook in een ande-

ren

ren geest en tot een ander doel, kan onderwezen worden. De grond zelven bewerkende en de produkten plantende, zouden door dezen eigen' arbeid der kweekelingen de kosten merkelijk verminderd worden. Mogelijk zouden dezelve alleen door de uitkoopgelden zijn goed te maken; en zoo er al eenige bijdrage van belang uit de koloniale kas voor deze inrigting noodig ware, een beter finantie-stelsel, gegrond op de vroeger aangeduide beginselen van bestuur, zou, zoo wel in dit als in zoo vele andere opzigten, ten algemeenen nutte, de milde hand ter ondersteuning kunnen leenen.

Het andere middel, insgelijks ter vermeerdering van de productive populatie moetende medewerken, zou, in navolging van hetgeen het Fransche Gouvernement in *Cajenne* doet, bestaan in het overvoeren van een deel onzer Europische behoeftige bevolking. Dat de in vroegere jaren overgebragte Pfaltzers spoedig zijn uitgestorven, mag men meer aan de onmenschkundige en onoverlegde maatregelen wijten, onder welke deze menschen eene kolonie moeten stichten, dan aan de ongezondheid van het klimaat, ofschoon het Oranje-pad in de boven *Suri-*

name daartoe in geenen deele de voordeeligste plaats was, maar welke beter aan den zeekant zou zijn uitgekozen geweest. Het is op verre na niet genoeg den Europeër enkel naar dit gewest over te voeren, en hem dáár den grond, tot zijne voeding en woonplaats bestemd, aan te wijzen. Is er in het moederland, in de Kolonien der maatschappij van weldadigheid, een naauwlettend toezigt en een half militaire inrigting noodig, zoo zou dezelve onder deze hemelstreek, waar de verleidingen zoo veel te grooter zijn, waar de weelde der natuur den mensch ook weelderiger schijnt te maken, nog oneindig meer gevorderd worden. Voor de gevaren van het klimaat, gedurende den eersten tijd na de aankomst der blanke Kolonisten, zou wel bijzonder zorg moeten gedragen worden. De gemeenschap met de slaven zou ten minste bij den aanvang geheel en al moeten verboden en afgesneden zijn; en bestemd, om zelven te arbeiden, zouden zij geene andere diensten van dezelve behooren te erlangen, dan dat een gedeelte van den grond voor hunne aankomst van het bosch ontbloot en eenige kost geplant was geworden, ten einde dadelijk

van

van het noodige voorzien te zijn, en zich van lieverlede aan het werk te kunnen gewennen. Als deze Kolonisten aan het hoofdoogmerk zouden voldoen, van namelijk arbeiders in daghuur of bij aanneming van het werk op de plantagien te leveren, moest er ten minste, na het welgelukken eener eerste proef, in elke divisie eene zoodanige Kolonie aangelegd worden. Hetgeen *Suriname* ontbreekt, om een der rijkste landen der wereld te worden, zijn *menschen*; en dezelve dus zonder eene verstandige leiding in dit Paradijs van *Amerika* te verplaatsen, zou de magt van het moederland tevens vergrooten, daar de onmetelijke bosschen alsdan vruchtgevend zouden worden.

Het ontwerp van den Generaal VAN DEN BOSCH, in het tweede deel van deszelfs werk over de Kolonien, p. 244 voorkomende, om door het overbrengen van zeker soort van gestrafte misdadigers in de Oost-Indien het verlies der neger-slaven in *Suriname* te vergoeden, heeft weinig bijval in de Kolonie gevonden. — Ongeacht het onteerende, dat er in gelegen zou zijn, een reeds beschaafd gewest met misdadigers te bevolken, vreest men ook, mijns in-

inziens, te regt, dat daarvan den verderfelijksten invloed te verwachten zou zijn, zoo men het ontwerp, ten aanzien van de plaatselijke gelegenheid en omstandigheden, al voor uitvoerlijk mogt houden.

ON-

ONDERWYS.

Het onderwijs, hetwelk in de Kolonie *Suriname* gegeven wordt, is niet alleen *gebrekkig* en *ongenoegzaam*, maar ook *niet beantwoordende aan de grootte der populatie*, zoodat er hoogstnoodzakelijk *nieuwe inrigtingen* ter verbetering van dezen staat gevorderd worden. Volgens de nieuwere grondbeginselen van het lager onderwijs, door Pestalozzi voornamelijk aan het licht gebragt, wordt niet slechts de stof, maar ook de leerwijze, naar welke die stof bearbeid, of liever volgens welke de wetenschap onderwezen wordt, voor belangrijk gehouden. Men mag zeggen, dat daardoor der menschheid den grootsten dienst is bewezen, zoo wel uit hoofde van de mindere pla-

plagen, die de jeugd thans worden opgelegd, als ook uit hoofde van de meerdere ontwikkeling der verstandelijke en zedelijke vermogens, die daarvan noodwendig het gevolg moet zijn. Want volgens die grondbeginselen worden uit de zinnelijke indrukken, welke men den kinderen bijbrengt, de eerste denkbeelden ontvangen, die dezelve behoeven. De natuur volgt geen anderen weg. Zij leert immers het kind door uitstrekking van de armen afstand en ruimte kennen, door betasting den omtrek, de grootte, hardheid, zachtheid en andere eigenschappen en kenteekenen der ligchamen. Door de zintuigen van het gezicht en het gehoor onderwijst zij hetzelve in duizende zaken, voor dat de mensch zich nog opzettelijk daarmede heeft bezig gehouden. De bedoelde leerwijze dien weg vervolgende, wordt het aanschouwingsvermogen thans in de nieuwere scholen als een hoofdmiddel bij het aanvankelijk onderwijs gebezigd, om de daartoe vereischte denkbeelden te ontwikkelen. Het leeren lezen (*zonder spellen*) is daardoor even als het uitspreken of benoemen van afgebeelde voorwerpen geworden. Want de laatste klank der benoemingen van deze afgebeelde voorwerpen is juist over-

overeenkomstig den letter, die men wil doen kennen, zoo dat het kind slechts het afbeeldsel behoeft te zien en uit te spreken, om zich te gelijk aan den klank te herinneren, die door den letter wordt aangeduid. Deze aanschouwelijke leerwijze is ook op de rekenkunde toegepast, in zoo verre men ligchamelijke voorwerpen of derzelver afbeeldingen gebruikt, om de leerlingen de waardij, de verhouding en de betrekking der getallen te doen onderscheiden, in stede van, gelijk nog tegenwoordig in veel vaderlandsche scholen en ook in die der Kolonie, met het schrijven en uitspreken van *getalmerken* te *beginnen*, die toch de uitdrukking van denkbeelden bevatten, welke den kinderen nog geheel vreemd zijn. Deze zelfde grondstellingen hebben zich over het geheele onderwijs uitgestrekt en eene bondigheid in hetzelve gelegd, die een natuurlijk gevolg van de eigene kracht is, die langs dezen weg noodzakelijk in het kind moet ontwikkeld worden. Want door de zintuigen zich onder de leiding des onderwijzers zelf moetende onderrigten, zoo vordert dit zoeken, opsporen en vinden der uiterlijke kenmerken niet alleen inspanning, maar de indrukken, daardoor ontvangen, vestigen zich ook juist hier-

om

om te vaster in de ziel. Deze zelfzoekende leerwijze gaat altijd van het bekende tot het onbekende over, en heeft, bij het voordeel van de zedelijke krachten te ontwikkelen, nog dit, van den lust door een aansporend zelfsgevoel van steeds voorwaarts te gaan levendig te houden. Deze leerwijze vooronderstelt bij den onderwijzer een veel hooger doel, dan gewoonlijk plaats vindt, van namelijk die ontwikkeling en vorming der verstandelijke en zedelijke vermogens tot stand te brengen, *door middel* van het onderwijs. Is eenmaal dit doel bij hem vastgesteld, zoo volgt daaruit van zelve eene oordeelkundige leerwijze, wijl hij, zonder dezelve, die ontwikkeling en vorming niet bereiken kan. — Met dit doel voor oogen zal en kan hij zich niet te vrede houden, met het kind slechts eenige klanken of figuren te leeren uitspreken of naschrijven, waarvan het weinig en soms niets begrijpt. Dit is ondertusschen in *Suriname* over het geheel het geval, hetwelk men daardoor wil verontschuldigen, dat verre weg de meeste der te school komende kinderen geen Nederduitsch verstaan, en dus wel noodwendig werktuigelijk moeten onderwezen worden. Doch mijns bedunkens is deze meening

te

te ongegronder, als men in aanmerking neemt, dat de aanschouwelijke leerwijze niet van letters uitgaat, maar van afbeeldingen en ligchamelijke voorwerpen, die, welke taal ook door het kind gesproken wordt, dezelfde indrukken ten alle tijde doen ontstaan (*a*). In alle scholen der Kolonie is en blijft van den beginne tot aan het einde toe de taal de eenige hoofdzaak; terwijl nogtans velen dezelve verlaten, zonder echter de taal te kennen. De reden daarvan moet ongetwijfeld in eene gebrekkige leerwijze gelegen zijn, die geheel en al uit het oog schijnt te verliezen, dat men de kinderen van de eerste lettergrepen af, die zij leeren, op derzelver zin en beteekenis moet opmerkzaam maken, iets, dat volgens de boven aangeduide methode steeds als eene hoofdzaak wordt beschouwd. Doch zulks bijna geheel verwaarloosd wordende, hebben de leerlingen reeds eenigen tijd in verschil-

(*a*) Het is echter niet te ontkennen, dat het nut, hetwelk, door middel van het mondelijk onderhoud of de gevoerde gesprekken tusschen den onderwijzer en de leerlingen, deze laatsten van deze leerwijze trekken, voor een goed deel moet verloren gaan, indien de jeugd eene andere taal gewoon is te spreken, dan waarin zij onderwezen wordt.

schillende schoolboeken gelezen, voor dat zij iets, ten minste zeer weinig van den inhoud bevatten. Ik moet bekennen, dat het spellen minder geschikt is, om van den aanvang af deze verstandelijke leerwijze te volgen; doch ik oordeel ook juist daarom, dat de klankmethode hier onmisbaar is, zal men deze moeijelijkheid, van namelijk de taal slechts werktuiglijk te onderwijzen, eenmaal te boven komen. Het is in der daad een treurig denkbeeld, dat kinderen, welke met zoo veel moeite en kosten in het lezen en schrijven onderwezen zijn, er voor een aanmerkelijk deel zoo weinig nut van trekken; dat zoo wel de zin voor hen onverstaanbaar is, als de bekwaamheid ontbreekt, om hunne denkbeelden op eene slechts dragelijke wijze aan anderen schriftelijke mede te deelen of te ontwikkelen.

Het maken van eigene schriftelijke opstellen door de leerlingen zou de proef moeten zijn, of zij al dan niet bekwaam waren, om de school te verlaten, en zou ook veel uitvoerlijker of minder moeijelijk zijn, zoo de onderwijzer, volgens de aangegevene leerwijze, het oordeel en het nadenken, door eigene vinding en werkzaamheid, bij de leerlingen reeds van den begin-

ne

ne af had zoeken op te wekken. Een goed klassikaal onderwijs, waarbij elk gedurende den schooltijd zijne plaats behoudt en alle te gelijk hetzelfde werk verrigten, volgens hetwelk de leerlingen door een nuttigen prikkel jegens elkander in betamelijken wedijver worden opgedreven, zou ook in dit opzigt merkelijke voordeelen hebben; terwijl de onderwijzer nog bovendien geenzins om onderwerpen van onderwijs verlegen behoefde te zijn, daar en klassikale verdeeling en verstandelijk onderwijs, den leerlingen genoegzame afwisseling en aanhoudende bezigheid zouden geven.

Voor kinderen uit den meer beschaafden stand is wel gelegenheid, om in de Fransche taal, de eerste beginselen der aardrijkskunde en der geschiedenis onderwezen te worden; doch in de twee laatste opzigten vooral is het onderwijs van weinig beteekenis. Een onderwijs, geëvenredigd aan de behoeften van dien stand, zal dezelve ten minste eenigzins met dien in Europa kunnen vergeleken worden, bestaat er eigenlijk niet. Aan de beschaving en meerdere ontwikkeling van denzelven is niettemin zeer veel gelegen, daar voorzeker de meeste regenten er uit voortkomen, en deszelfs invloed op de mindere standen buiten dien zeer groot is.

is. Zij zou ook eene meerdere belangstelling in hetgeen Europa oplevert levendig maken, en eene bekendheid met hare letterkundige voortbrengselen, uitvindingen, vorderingen in kunsten en met de behoeften van die werelddeel doen geboren worden, die beide niet dan den weldadigsten invloed op den bloei der Kolonie konden hebben, daar welligt veel van dien immer voortgaanden geest van uitvinding en verandering voor dezelve zou zijn ten nutte te maken. De schoone kunsten, wier beoefening, of liever onderwijzing thans geheel ontbreekt, zouden hier een vasten zetel verkrijgen, en een zoo belangrijk vak der opvoeding tot vorming van het gevoelend deel onzes menschelijken wezens zou niet langer behoeven verwaarloosd te worden. Tot vergoeding van al dit gebrekkige zenden enkele vermogende Kolonisten hunne kinderen ter onderwijzing naar Europa. Doch in het overzeesche gewest teruggekeerd, vinden zij daar zoo weinig aanleiding en aansporing, om de aanvankelijk verkregene kundigheden verder uit te breiden, ja zelfs te behouden, dat maar al te veel van dien kostbaren schat, welken zij in de ontwikkeling des verstands en in de vorming des harten met zoo veel moeite

ver-

verkregen hadden, verloren gaat. — Dat voorts het onderwijs niet in evenredigheid der *populatie* staat, als zich over een te gering deel derzelve uitstrekkende, laat zich reeds gemakkelijk vermoeden.

Het getal inwoners van *Paramaribo* wordt gesteld als volgt:

	Vrijlieden.	*Slaven.*
Blanken	3428.	
Kleurlingen	1805.	2460.
Negers . .	600.	9550.
	5833.	12010.

Te zamen. . . . . 17843.

Het getal leerlingen bedraagt 500; uitmakende nagenoeg $\frac{1}{12}$ van alle de vrijlieden, dus *meer* dan de helft minder, dan onderwijs zouden moeten ontvangen, volgens den regel, dat $\frac{1}{5}$ der geheele bevolking moet worden gerekend in de jaren van het onderwijs te vallen. Van de slaven zullen wij niet spreken, om dat tot nog toe, met uitzondering van eenige weinigen, aan dezelve geen onderwijs wordt gegeven. Doch, wanneer wij de blanken en de vrije kleurlingen buiten *Paramaribo* ten getale van nagenoeg 1450 daarbij in aanmerking nemen, blijkt het getal van niet ter school

gaande kinderen nog grooter te zijn, in evenredigheid der geheele bevolking. Deze 1450, grootendeels bestaande uit Directeuren en Blank-Officieren, zijn, met eenige weinige uitzonderingen, wel niet gehuwd, maar hebben niettemin eene aankomende jeugd te verzorgen en op te voeden, daar bijna ieder eene huishoudster heeft, welke hem niet zelden een talrijk kroost doet geboren worden, dat voor het grootste gedeelte van alle onderwijs verstoken blijft, al wordt hetzelve ook vrijgemaakt, zoo er eene slavin de moeder van was.

Er zijn, behalve eene bijzondere school, thans twee schoolonderwijzers, welke bezoldiging van den staat trekken. De een *f* 2400 H. C., en de ander uit onderscheide hoofden in het geheel *f* 1700 : – : welke laatste daarvoor verpligt is de behoeftigen te onderwijzen. Doch daar deze school slechts 100 leerlingen telt, van welke het grootste gedeelte niet gratis onderwezen wordt, schijnt dezelve weinig aan dat oogmerk te voldoen. Waaruit deze verwaarloozing der mindere standen voortvloeit, is moeijelijk te bepalen; misschien wel uit gebrek van een waakzaam en naauwkeurig opzigt, dat gewoonlijk des te noodiger is, wan-

neer

neer de meester, voor een vast jaargeld onderwijzende, er geen belang of voordeel, maar veeleer schade in ziet, om de arme of behoeftige kinderen aan te nemen, zonder naar gelang van derzelver getal betaling te genieten.

In beide opzigten, en voor den lageren en voor den hoogeren stand, zou mijns inziens nog veel ter beschaving en vorming te doen overig blijven, indien men eens de verbetering van het onderwijs ernstig ter harte wilde nemen. De belangstelling van het publiek ten dien aanzien is te gering, om voor als nog eenige inrigting van dien aard uit bijzondere bijdragen tot stand te zien brengen, zoo als men op zoo menigerlei wijze in het Vaderland gewerkt heeft, en nog dagelijks vervolgt, waarvan onder anderen de scholen, door de Maatschappij: *tot nut van 't Algemeen* gesticht, tot getuigen kunnen strekken. Daartoe wordt eene grootere mate van kultuur, van meerdere behoefte aan zedelijk genot en een' ruimeren zin verondersteld en gevorderd, dan men over het algemeen den kolonisten kan toeschrijven (*a*).

Zoo

(*a*) Het zou eene wenschelijke zaak zijn, dat zich eenige man-

Zoo weinig dus van de vrijwillige zamenwerking van bijzondere personen tot daarstelling van nieuwe school-inrigtingen voor als nog te verwachten is, zoo veel te meer zou het Gouvernement krachtdadig de hand moeten uitstrekken, om in deze groote zedelijke behoeften der koloniale Maatschappij te voorzien.

Er bestaat tot dus verre geene regtstreeksche betrekking tusschen het Ministerie en het onderwijs in de Kolonie. Zelfs schijnt er de wet van 1806, die de grondslag onzer nieuwere schoolverordeningen is, onbekend te wezen. Het schoolbestuur dus geheel op zich zelf staande, zonder toezigt of leiding van dat in het moederland, heeft het tot dus verre aan genoegzame aandrift ontbroken, en is ook deels vreemd gebleven aan den voortgang en den tegenwoordigen staat van het onderwijs in hetzelve.

Wij

mannen van smaak en ijver voor het goede in de Kolonie vereenigden, om door het een of ander periodiek geschrift op den heerschenden geest te werken. Om het niet te hoog aan te leggen (een klip waarop meestal dergelijke ondernemingen te niet gaan) zou men kunnen beginnen met *aan de Surinaamsche Courant* eene andere wijziging te geven, door dezelve in den vorm der Engelsche koloniale dagbladen te schrijven.

Wij gelooven daarom, dat eene onmiddelijke betrekking of invloed van het daartoe bevoegde Departement op het onderwijs in de Kolonie de heilzaamste gevolgen zoude hebben. Zoo het aan den eenen kant strekte, om de onverschilligheid of de vooroordeelen te bestrijden, zou het van den anderen kant den goeden geest en ijver van eenige weinigen kracht bijzetten. Het zou de school-inrigtingen en het onderwijs op een meer gelijken voet met die in Europa brengen en het laatste dus niet alleen meer algemeen maken, maar ook wijzigen naar de bijzondere behoeften van de verschillende standen der Maatschappij.

Het zou voorts eene der meest wenschelijke zaken zijn, in de Kolonie een schoolfonds in te voeren, in hetwelk van Gouvernements-wege elk, naar gelang van het vermogen en het aantal kinderen, gedurende eene zekere reeks van jaren werd aangeslagen. Geene klagte is algemeener, dan die over de wanbetaling der schoolgelden; en de middelen, om ze door den weg regtens te verkrijgen, schijnen allermoeijelijkst zoo niet ondoenlijk. Zulks veroorzaakt, dat de schoolonderwijzers zich voor deze groote schade zoeken schadeloos te stellen, door on-

onmatig hooge schoolgelden en zeer overdrevene winsten op de schoolbehoeften in rekening te brengen, die dan toch ten minste door den eerlijken man betaald worden. Laatstgemelde zou dus bij de invoering van een schoolfonds ongetwijfeld veel winnen, terwijl de andere naar billijkheid in hetzelve zou dragen; — mits dan slechts, tot voorkoming van velerlei *chicanes* en *oponthoud*, *de manier van procederen* gemakkelijk en onkostbaar werd gemaakt.

Gerugsteund door zoodanig schoolfonds, *waarop te rekenen zou zijn*, kon men aan de daarstelling van nieuwe inrigtingen beginnen te denken, welke in de eerste plaats zouden moeten strekken, indien niet tot voorbereiding van de Akademische studien, dan toch zeker tot onderwijzing in alle zoodanige wetenschappen, die wel niet den geleerden, maar echter den beschaafden, verlichten en onbevooroordeelden man vormen. Zoodanig onderwijs zou de voortzetting en uitbreiding wezen van hetgeen op de gewone scholen geleerd wordt, terwijl thans, bij gebrek aan deze inrigting, de meeste jonge lieden, na het twaalfde en dertiende jaar, zonder verdere opleiding, het lager en middelbaar schoolonderwijs voor altijd vaarwel zeggen.

Eene

Eene tweede school-inrigting zou moeten strekken voor de vrouwelijke sexe, als voor welke tegenwoordig alle *opzettelijk* onderwijs ontbreekt, in zoo verre het met dat der jongens vermengd, en dus geene afzonderlijke inrigting daarvoor aanwezig is.

De meerdere kultuur der Kreoolsche vrouwen, die van zulk eene doelmatige inrigting het gevolg moest worden, zou ook niet nalaten haren grooten invloed op het geheel te toonen.

Thans bestaat er voor de schoone sexe schier geene gelegenheid om iets te leeren, dan in de kindsche jaren; doch in den verderen leeftijd, wanneer het er vooral op aankomt, de vroeger aangevangene ontwikkeling te bevorderen en hare vorming te voltooijen, die de vrouw tot een sieraad der Maatschappij en tot den waren steun en sterkte derzelve moet maken. In dien belangrijken leeftijd blijft zij opgroeijen, zonder dat de opvoedende en vormende hand de weelderige scheuten afsnoeit of beperkt en leidt, zonder dat eenig wezenlijk gebrek uitgeroeid, en zonder dat de geest en het hart met die kundigheden en gevoelens vervuld worden, welke der schoonheid die duurzame bevalligheid bijzetten, dat zij in den geest blijft le-

leven, al zijn de blinkende sporen op het gelaat er van uitgewischt.

Eene wel ingerigte verstandelijke en zedelijke opvoeding is des te noodzakelijker in deze Kolonie, naar mate de inboorlingen meer gevaar loopen, om door de aanhoudende omgevingen van slaven, onder welker opzigt zij van der jeugd af geplaatst zijn, bedorven te worden, zich gebreken van den onbeminnelijksten aard, als eigenzinnigheid, hoogmoed, overdrevene eigenliefde enz., eigen te maken, en zich in vele opzigten van den eigenlijken Europeër te onderscheiden. Hoe nader zij aan de zeden en gewoonten van dezen blijven, en hoe meer zij door beschaving van verstand en hart de hoogere behoeften des levens opwekken, zullen ook de ouders den verderfelijken invloed der neger-opvoeding, (om er dezen naam aan te geven) zoo veel in hen is, verzwakken — en zich verpligt gevoelen de taak, die God hun gaf, met getrouwheid zelve te vervullen.

Eene meerdere zorg voor de eerste en latere opvoeding is ook van het grootste gewigt voor de aankweeking van dien godsdienstigen zin, die de genoegens des levens verfijnt, een verkwikkenden adem over onze vrolijke zoowel, als treurige dagen verspreidt,

spreidt, die de sterkste aansporingen tot nuttige werkzaamheid bevat, den geest even als over de zwakheid van het ligchaam doet zegevieren, en die eindelijk eene ware broederschap tusschen alle gezindheden moet uitwerken, vreemd aan die onverdraagzame gevoelens, welke meestal de vrucht van heerschende vooroordeelen of bekrompene begrippen en het kenmerk zijn, dat de godsdienst derzulken meestal enkel in uitwendige plegtigheden bestaat, zonder invloed op het hart te hebben. Het is echter niet te ontkennen, dat ook in die opzigten het Europische licht (ofschoon helaas in ons werelddeel weder tanend) hier niet zonder invloed is gebleven.

Het godsdienstig onderwijs heeft over het algemeen met dezelfde moeijelijkheden te kampen, als dat in de scholen: gebrek aan genoegzame taalkennis, ten aanzien van de mindere standen in het bijzonder. Zulks schijnt te veroorzaken, dat men hetzelve bepaalt tot het van buiten leeren van eenige opgestelde vragen en de geloofs-artikelen, waarmede zich de onderwijzers vrij algemeen, in volkomene tegenspraak met de wet van den 3. April 1806, in hunne scholen blijven bezig houden. Strekt zich intus-

tusschen de godsdienstige kennis niet verder uit, dan is het klaar, van hoe weinig gewigt dezelve op de hartsverbetering moet wezen, en hoe bij sommigen, die, door zekere ijdelheid daartoe gedreven, den heiligen doop hebben ontvangen, het Heidensch Bijgeloof zich echter niet heeft laten uitroeijen. Was men hier meer levendig van het gevaar des werktuigelijken onderwijs in de godsdienst overtuigd, het is te denken, dat er ook minder gewigt aan het van buiten leeren van gebeden, waartoe de kinderen ten deele reeds op de scholen gehouden zijn, zou gehecht worden.

Het gevoel langs dezen weg verdoofd wordende, leeren zij den naam van God en deszelfs heilige voorschriften op de lippen dragen, terwijl het hart, waaaruit de vruchten toch moeten voortkomen, er niet in deelt. Dergelijke gewoonten, welke de wezenlijke godsdienstige beginselen niet tot grondslag der deugd leggen, te verbeteren, zou in de daad grooter invloed op de zinsverandering hebben, dan de sterkste boetrede, die, hoezeer dezelve ook zonder werking blijft, nogtans wel eens over de onverschilligheid in de godsdienst wordt aangeheven. De mensch wil toch vooral in

dit

dit opzigt geene bestraffing of *bevel* ontvangen; maar door eene zachte hand geleid, overtuigd van de waarheid, en bovenal na dat zijne zedelijke vatbaarheid of godsdienstige smaak is ontwikkeld en gevormd, zal hij uit vrije beweging de stem volgen, die hem in Gods tempel roept.

Onder dit alles is het eene aangename verrassing, den stillen, zachten, doch vast werkenden en voortgaanden geest der Moravische Broeders te mogen ontdekken, als welke het om overtuiging en waarheid te doen is. In hun godsdienstig onderwijs, tegenwoordig meestal aan negers gegeven, trachten zij, behalve de zedeleer, de twee hoofdleeringen des geloofs, die van den staat der zonde of de overtuiging van eigen schuld, en de verzoening door onzen Zaligmaker Jezus Christus, tot bewustheid te brengen; doch schrijven niettegenstaande hunnen ijverigen arbeid, de goede werking, die hun mag gelukken, aan den geest van God toe, als door ondervinding overtuigd, hoe moeijelijk het is, den mensch uit zijnen staat van verblindheid en eigenwaan, tot het nedrige, boetvaardige geloof te brengen. Deze achtingwaardige menschen in een daartoe bestemd gebouw te zamen wonende,

de, verschaffen zich door eigen arbeid het brood, en hebben den zegen van hun oordeelkundig werk zoo ver verspreid te zien, dat zij thans meer dan 1100 zielen bij hunne Broeder-gemeente tellen. — Onderwijzende in de land-taal of het Neger-Engelsch, is het godsdienstig onderwijs in het bijzonder voor slaven geschikt, ten aanzien van welke men hetzelve als het eenige middel thans aanwezig mag beschouwen, om zich als zedelijke wezens te ontwikkelen. Het is te beklagen dat, in weerwil der algemeene achting, welke deze zendelingen in de Kolonie genieten, zoo weinig meesters, bovenal met opzigt tot de plantagien, dit onderwijs aanmoedigen, of de slaven daartoe aansporen. Vele der laatsten houden er zich echter liefst zelve vreemd van, vermits de Hernhutters op de heiligheid des huwelijks aandringen, en dus tot eene voorwaarde van de aanneming in de gemeente eisschen, dat de neger, niet gelijk weleer, zich van alle banden moet los achten, zoo de lusten of het belang hem daartoe opwekken.

Sedert het midden der voorige eeuw hebben de Moravische Broeders zich reeds in de Kolonie gevestigd, en zich met afwisselend vrucht-

vruchtgevolg op het werk der bekeering zoo van Indianen, Boschnegers als van Neger-slaven toegelegd.

Ten aanzien der laatsten, gelijk wij gezien hebben, heeft het dezen onvermoeiden menschen alleen mogen gebeuren, op den duur derzelver ijverige en christelijke pogingen beloond te zien. Bij de Bosch-negers heeft het godsdienstig en schoolonderwijs, door hen gedurende eenige jaren in weerwil van vele ongemakken gegeven, geen verderen ingang gevonden, dan dat zich eenige weinigen hebben laten doopen. Ook bij onderscheidene stammen van Indianen is de eindelijke uitslag dezelfde geweest, — van namelijk het bekeeringswerk te hebben moeten opgeven. Gedurende eenigen tijd had hetzelve niettemin dien goeden opgang gemaakt, dat zij onder anderen eene gemeente van 400 gedoopte *Arewakkes* telden.

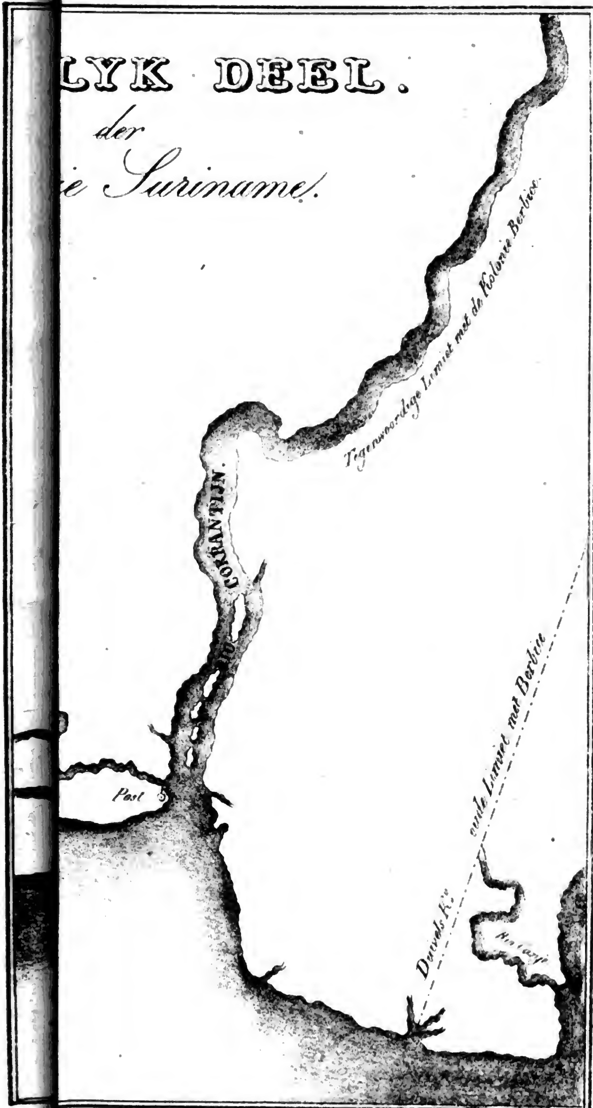
In 1760 kwamen zich 200 Karaïben bij post *Saron* in de *Saramakka*, waar de zendelingen zich bij eene andere stam van Indianen gevestigd hadden, nederzetten. Doch de vijandelijkheden der Bosch-negers, die toen juist invielen, dreven dezelve in het volgende jaar uiteen, gelijk grootendeels aan deze zelfde oorzaak het verloopen van meest

 al-

alle posten in der tijd is te wijten geweest. Op de post *de Hoop* aan de *Courantijn*, alwaar ook eene school bestond, telde de gemeente nog in 1781 een aantal van 179 Indianen; en nog eerst sedert weinige jaren heeft de Broeder-gemeente het geheele werk laten varen. — Volgens de ondervinding op de Hottentotten in *Afrika* verkregen, beweeren de Broeders, dat uit de verkondiging van Gods woord, of uit de aanneming van den christelijken godsdienst, de *beschaving* en de *vorming* voortvloeijen, en niet omgekeerd. Zij kiezen niettemin, waar het doenlijk is, de beide wegen tot hetzelfde doel. Want onder het laatstgemelde volk b. v. in *Genandendal*, alwaar de gemeente in 1820 uit 1400 zielen bestond, werd de school, door 354 kinderen bezocht, van welke er 200 goed konden lezen, — terwijl ook de werkzaamheid zoodanig was toegenomen en van aard veranderd, dat men eens *zeventien* ploegen te gelijk in beweging zag. Deze ondervinding, dat beide wegen of middelen te zamen kunnen werken, doch vooral, dat zelfs de beschaving en de vorming van den mensch niet behoeft vooraf te gaan, als men den christen wil vormen, zal bij menig een aan tegen-

genspraak onderhevig zijn, en twijfelingen doen ontstaan, aangaande de duurzaamheid van een werk, waarvoor even als de grondslag of het fondament schijnt te ontbreken. Met opzigt tot de Indianen van *Gujana*, heeft ten minste de bekeering, die er dan toch eenigen voortgang had gemaakt, noch eenige vastheid bekomen, noch iets aan de beschaving dezer natuurmenschen toegebragt. Hierdoor verkrijgt de stelling voorzeker eenige waarschijnlijkheid, dat, zoo het redelijke schepsel nog op eenen te dierlijken trap van deszelfs aanwezen staat, de christelijke godsdienst, zal hij eenigen invloed hebben en naar waarheid gevoeld en begrepen worden, door meerdere maatschappelijke beschaving moet vooraf gegaan worden.

Lith. de Burggraaff, rue Royale N° 18

